

Додаток
до Постанови Верховної Ради України
«Про звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України
з питань розслідування можливих фактів порушення законодавства
щодо використання коштів державного і місцевих бюджетів,
спрямованих на підтримку внутрішньо переміщених осіб та осіб,
які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти України,
про виконану роботу»

ЗВІТ
Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України
з питань розслідування можливих фактів порушення законодавства
щодо використання коштів державного і місцевих бюджетів,
спрямованих на підтримку внутрішньо переміщених осіб та осіб,
які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти
України

Київ
2026

ВСТУП

Цей Звіт підготовлено на виконання пункту 8 Постанови Верховної Ради України від 11 березня 2026 року № 4813-IX, яким передбачено заслухати звіт Тимчасової слідчої комісії на пленарному засіданні Верховної Ради України не пізніше шестимісячного строку з дня її утворення.

У 2022–2026 роках для підтримки внутрішньо переміщених осіб та осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти України, державою реалізовувався комплекс соціальних, житлових, компенсаційних, гуманітарних та інших заходів із використанням коштів державного і місцевих бюджетів, коштів міжнародної допомоги та інших не заборонених законодавством джерел. З огляду на обсяг і суспільне значення відповідних програм їх реалізація потребує належного парламентського контролю за законністю, цільовим та ефективним використанням ресурсів, а також за фактичним виконанням визначених державою заходів.

Протягом звітного періоду діяльність Тимчасової слідчої комісії здійснювалася відповідно до завдань, визначених Постановою Верховної Ради України № 4813-IX. Для їх виконання Комісія проводила засідання та виїзні заходи, витребовувала й опрацьовувала документи та інформацію центральних і місцевих органів виконавчої влади, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування, органів державного фінансового контролю, правоохоронних органів, державних підприємств, установ та організацій, заслуховувала їх представників та аналізувала стан виконання відповідних державних і місцевих програм.

Основними напрямками дослідження Комісії були використання коштів державного та місцевих бюджетів, реалізація програм соціальної і житлової підтримки внутрішньо переміщених осіб, надання компенсацій за пошкоджене та знищене нерухоме майно, використання державного і комунального майна для забезпечення житлом, виконання рекомендацій органів державного фінансового контролю, діяльність окремих центральних органів виконавчої влади та військових адміністрацій, а також стан реагування компетентних органів на матеріали щодо можливих порушень законодавства.

За результатами опрацювання отриманих матеріалів Комісією визначено питання, що мають системний характер та потребують подальшого парламентського контролю, удосконалення законодавчого і нормативно-правового регулювання, належної міжвідомчої координації та підвищення ефективності використання публічних ресурсів. У випадках, коли отримані матеріали могли свідчити про ознаки можливих порушень законодавства, відповідна інформація в межах повноважень Комісії направлялася компетентним органам для перевірки та надання правової оцінки.

У цьому Звіті узагальнено відомості про організацію та основні напрями діяльності Тимчасової слідчої комісії за перші шість місяців роботи, результати

розгляду питань, віднесених до предмета її діяльності, прийняті Комісією рішення, стан їх подальшого опрацювання, встановлені системні проблеми, законодавчі ініціативи, а також висновки і пропозиції для розгляду Верховною Радою України.

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Утворення та правові засади діяльності Тимчасової слідчої комісії

Постановою Верховної Ради України від 11 березня 2026 року № 4813-IX утворено Тимчасову слідчу комісію Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів порушення законодавства щодо використання коштів державного і місцевих бюджетів, спрямованих на підтримку внутрішньо переміщених осіб та осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти України (далі – Тимчасова слідча комісія, Комісія).

Тимчасову слідчу комісію утворено відповідно до частини третьої статті 89 Конституції України, статті 4 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» та статті 87 Регламенту Верховної Ради України.

Правову основу діяльності Комісії становлять Конституція України, Закон України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», Закон України «Про Регламент Верховної Ради України», Бюджетний кодекс України, Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», Закон України «Про Рахункову палату», Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», Закон України «Про правовий режим воєнного стану», інші закони України, постанови Верховної Ради України, акти Кабінету Міністрів України та інші нормативно-правові акти з питань, що належать до предмета діяльності Комісії.

Відповідно до Постанови Верховної Ради України № 4813-IX строк діяльності Тимчасової слідчої комісії становить один рік з дня її утворення. Звіт Комісії має бути заслуханий на пленарному засіданні Верховної Ради України не пізніше шестимісячного строку з дня її утворення.

Цей звіт охоплює діяльність Тимчасової слідчої комісії за перші шість місяців роботи – з 11 березня 2026 року по 17 серпня 2026 року.

1.2. Предмет та основні завдання Тимчасової слідчої комісії

Верховна Рада України визначила основними завданнями Тимчасової слідчої комісії:

- 1) розслідування можливих фактів нецільового чи неефективного використання органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування чи їхніми посадовими особами коштів державного та місцевих бюджетів, коштів, що надійшли з інших не заборонених законодавством джерел, спрямованих на підтримку внутрішньо переміщених осіб та осіб, які

постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти України, з 2022 року;

- 2) перевірка стану виконання програм соціальної підтримки, житлових програм, надання компенсацій, гуманітарної допомоги та здійснення інших заходів, спрямованих на допомогу внутрішньо переміщеним особам та особам, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти України;
- 3) розслідування можливих фактів порушень законодавства при ухваленні рішень центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, дій чи бездіяльності їхніх посадових осіб, залучених до виконання програм соціальної підтримки, житлових програм, надання компенсацій, надання гуманітарної допомоги та здійснення інших заходів, спрямованих на допомогу внутрішньо переміщеним особам та особам, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти України;
- 4) здійснення моніторингу майна, що перебуває у державній та комунальній власності, яке використовується та може бути використане для забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти України;
- 5) перевірка функціонування інформаційно-аналітичної системи об'єктів нерухомого майна та її використання для забезпечення внутрішньо переміщених осіб житлом;
- 6) розслідування можливих фактів порушень законодавства при ухваленні рішень, внаслідок вчинення дій чи бездіяльності посадових осіб Пенсійного фонду України щодо організації, координації та контролю за роботою його територіальних органів стосовно забезпечення нарахування (перерахування), своєчасної та у повному обсязі виплати пенсій пенсіонерам з числа внутрішньо переміщених осіб.

З метою виконання визначених Верховною Радою України завдань Комісія витребувала та аналізувала документи й інформацію, заслуховувала посадових осіб та представників органів державної влади, проводила засідання і виїзні заходи, опрацьовувала матеріали органів державного фінансового контролю та правоохоронних органів, а також формувала пропозиції щодо парламентського, законодавчого та іншого передбаченого законом реагування.

1.3. Кількісний та персональний склад Тимчасової слідчої комісії

Постановою Верховної Ради України від 11 березня 2026 року № 4813-IX кількісний склад Тимчасової слідчої комісії визначено у складі 12 народних депутатів України.

№	Прізвище, ім'я, по батькові	Статус у Комісії
1	Козир Сергій В'ячеславович	голова Комісії
2	Герасимов Артур Володимирович	заступник голови Комісії
3	Арсенюк Олег Олексійович	член Комісії

№	Прізвище, ім'я, по батькові	Статус у Комісії
4	Борт Віталій Петрович	член Комісії
5	Брагар Євгеній Вадимович	член Комісії
6	Вельможний Сергій Анатолійович	член Комісії; секретар Комісії*
7	Войцехівський Віталій Олександрович	член Комісії
8	Волинець Михайло Якович	член Комісії
9	Горбенко Руслан Олександрович	член Комісії
10	Неклюдов Владлен Михайлович	член Комісії
11	Ткаченко Максим Миколайович	член Комісії
12	Федієнко Олександр Павлович	член Комісії

** Секретарем Тимчасової слідчої комісії Вельможного Сергія Анатолійовича обрано рішенням Комісії на засіданні 12 березня 2026 року.*

1.4. Організаційне забезпечення діяльності Тимчасової слідчої комісії

Відповідно до Постанови Верховної Ради України № 4813-IX матеріально-технічне, кадрове, інформаційне та організаційне забезпечення діяльності Тимчасової слідчої комісії покладено на Апарат Верховної Ради України.

Організаційна робота Комісії включає підготовку засідань, оформлення протоколів і рішень, реєстрацію та опрацювання звернень і матеріалів, підготовку та направлення листів і запитів, ведення робочого реєстру отриманих відповідей, формування аналітичних матеріалів та контроль за подальшим опрацюванням питань, розглянутих Комісією.

1.5. Організація роботи та методологічний підхід

У звітному періоді Комісія поєднувала документальний аналіз, заслуховування представників органів державної влади та інших суб'єктів, виїзну роботу, аналіз матеріалів державного фінансового контролю, опрацювання інформації правоохоронних органів і підготовку пропозицій щодо усунення виявлених системних проблем.

При оцінюванні державних програм Комісія виходила з необхідності відокремлювати факт виділення фінансування від фактичного результату його використання. Для цілей цього звіту результативність розглядається через досягнення визначеної мети програми, фактичне охоплення громадян, доступність відповідного механізму, належне використання бюджетних і залучених ресурсів та усунення причин, що перешкоджають реалізації гарантованих державою прав.

У роботі Комісії застосовується послідовний підхід: проблема або інформація про можливе порушення – отримання та перевірка документів – встановлення підтверджених обставин – рішення Комісії – направлення відповідних матеріалів або рекомендацій – отримання реакції компетентного органу – оцінка фактичного стану виконання та результату.

1.6. Правовий характер висновків Тимчасової слідчої комісії

Висновки Тимчасової слідчої комісії щодо можливих фактів порушення законодавства формуються на підставі документів, офіційних відповідей, матеріалів органів державного фінансового контролю, пояснень запрошених осіб, інших відомостей, отриманих Комісією в межах її повноважень.

Цей звіт не є процесуальним рішенням і не встановлює кримінальної, адміністративної, дисциплінарної чи іншої юридичної відповідальності конкретних осіб. Остаточна правова оцінка відповідних обставин належить до компетенції уповноважених правоохоронних органів, органів прокуратури та суду відповідно до закону.

У разі встановлення обставин, які можуть свідчити про ознаки можливого порушення законодавства, Комісія в межах повноважень направляє відповідні матеріали компетентним органам для перевірки та надання правової оцінки, а також здійснює парламентський контроль за станом їх розгляду без втручання у процесуальну діяльність таких органів.

I. ПЕРШЕ УСТАНОВЧІ ЗАСІДАННЯ ТИМЧАСОВОЇ СЛІДЧОЇ КОМІСІЇ

У межах виконання завдань, визначених Постановою Верховної Ради України від 11 березня 2026 року № 4813-IX, Комісія на перших засіданнях розглянула організаційні та предметні питання, пов'язані з реалізацією визначеного Верховною Радою України парламентського контролю. Засідання 12 та 25 березня 2026 року є вихідною точкою для подальшого відображення у Звіті напрямів, за якими Комісія здійснювала перевірку, отримувала інформацію та визначала необхідність подальшого реагування.

12 березня 2026 року відбулося перше засідання Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України. Засідання мало організаційно-установчий характер та було спрямоване на визначення порядку подальшої роботи Комісії відповідно до завдань, встановлених Постановою Верховної Ради України № 4813-IX.

Предметний аналіз конкретних фактів нецільового, неефективного або незаконного використання бюджетних коштів на цьому засіданні не проводився. Водночас під час першого засідання були визначені основні підходи до отримання інформації та документів, направлення запитів, взаємодії з органами державної влади, забезпечення відкритості роботи Комісії та подальшого парламентського контролю.

1.1 Основні питання, визначені на першому засіданні:

Необхідність системного парламентського контролю за використанням коштів на підтримку ВПО.

Постановою Верховної Ради України № 4813-IX від 11 березня 2026 року до завдань ТСК віднесено розслідування можливих фактів нецільового чи неефективного використання органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування чи їхніми посадовими особами

коштів державного та місцевих бюджетів, а також коштів з інших не заборонених законодавством джерел, спрямованих на підтримку ВПО та осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, з 2022 року.

1.2 Оперативне отримання інформації від органів влади.

Комісія визначила необхідність оперативного направлення запитів до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій для отримання документів і відомостей, необхідних для виконання визначених Верховною Радою завдань.

1.3. Колегіальність у здійсненні контрольних повноважень.

Під час обговорення було запропоновано забезпечити підписання запитів не одноосібно головою Комісії, а щонайменше двома членами керівництва ТСК — головою та заступником або секретарем. Такий підхід обґрунтовувався необхідністю підвищення довіри до документів Комісії та забезпечення внутрішнього балансу під час реалізації її контрольних повноважень. Рішення було підтримано 10 голосами «за».

1.4. Взаємодія з Кабінетом Міністрів України та центральними органами виконавчої влади.

Комісія порушила питання необхідності винесення системних та найбільш гострих проблем на рівень Уряду, у тому числі з можливістю їх розгляду на засіданнях Кабінету Міністрів України.

1.5. Відкритість роботи Комісії та комунікація з громадянами.

Окремо визначено необхідність публічного інформування про діяльність ТСК, проведення брифінгів, використання інформаційних каналів та забезпечення можливості громадянам звертатися до Комісії з питань, що належать до предмета її діяльності.

1.6. Рішення першого засідання та їх значення

План роботи ТСК був підтриманий одногolosно. У ході засідання визначено, що Комісія має реагувати на виявлені проблеми та, за необхідності, розширювати коло питань, що потребують опрацювання в межах її повноважень.

Таким чином, перше засідання визначило практичний порядок реалізації завдань, покладених на Комісію Верховною Радою України: отримання інформації та документів, колегіальне прийняття відповідних рішень, взаємодія з органами влади, реагування на виявлені проблеми та забезпечення відкритості роботи ТСК.

1.7. Висновок за результатами першого засідання

Перше засідання 12 березня 2026 року визначило порядок практичної роботи Комісії та основні інструменти парламентського контролю. Його результатом були не висновки щодо конкретних порушень, а визначення процедур, за допомогою яких такі обставини мали встановлюватися у подальшій роботі: отримання документів та інформації, аналіз діяльності розпорядників коштів, взаємодія з

органами влади, контроль за реагуванням на проблемні питання та підготовка відповідних рішень.

II. ДРУГЕ УСТАНОВЧЕ ЗАСІДАННЯ ТИМЧАСОВОЇ СЛІДЧОЇ КОМІСІЇ

25 березня 2026 року відбулося друге засідання Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України. На цьому засіданні Комісія конкретизувала питання, які мали стати предметом подальшої перевірки, та визначила практичні напрями роботи щодо бюджетних ресурсів, житлової політики, майнових прав ВПО, регіонального контролю, соціальних виплат і реагування правоохоронних органів.

2.1. Організація подальшої роботи Комісії

На початку засідання Комісія затвердила порядок денний та розглянула питання формування секретаріату. Головою секретаріату ТСК було затверджено Тетяну Мухаметвалієву. Під час розгляду кандидатури враховано її досвід роботи з проблематикою внутрішньо переміщених осіб, практичну взаємодію з державними органами та участь у вирішенні питань, пов'язаних із забезпеченням потреб ВПО.

Комісія визначила необхідність формування графіка роботи щонайменше на шість місяців із визначенням пріоритетних регіонів, органів влади та напрямів перевірки. Пріоритетність мала визначатися на підставі отриманих відповідей на запити Комісії, виявлених проблем реалізації державних і місцевих програм та обсягів використаних бюджетних ресурсів.

2.2. Контроль за державною житловою політикою щодо ВПО

Одним із центральних питань другого засідання стало забезпечення ВПО житлом та результативність державних житлових програм.

Порушено питання діяльності Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву, його участі у забезпеченні ВПО доступним житлом, результативності кредитних програм та можливого реформування відповідної інституції.

Комісія визначила необхідність отримати повну офіційну інформацію від відповідальних органів державної влади, з'ясувати причини низької доступності окремих програм, оцінити запропоновані урядом зміни та їх можливий вплив на ВПО. Окремо поставлено питання про ризики для співпраці з міжнародними донорами та необхідність заслухати позиції відповідної установи й Міністерства економіки.

Важливим результатом обговорення стало визначення необхідності не лише фіксувати недоліки житлових програм, а й напрацьовувати конкретні законодавчі та нормативні зміни щодо критеріїв участі, доступності програм, вибору житла та інших умов, які можуть фактично звужувати можливість отримання державної підтримки.

2.3. Контроль за бюджетними коштами та відповідальністю посадових осіб

Окремий напрям роботи Комісії стосувався перевірки ефективності використання бюджетних коштів. Поставлено питання щодо випадків, коли кошти, передбачені на підтримку ВПО, не використовуються у встановлені строки або використовуються таким чином, що не забезпечує досягнення визначеної мети.

Комісія визначила необхідність встановлювати: обсяг виділених бюджетних коштів; фактичний обсяг їх використання; причини невикористання або неповного використання; напрями фактичного спрямування коштів; відповідальних розпорядників; відповідність фактичних видатків визначеній меті; наявність підстав для подальшого реагування компетентних органів.

Таким чином, Комісія виходила з принципу, що сам факт виділення бюджетного фінансування не є достатнім показником результативності державної політики. Оцінювати необхідно фактичний результат та соціальний ефект для громадян, на підтримку яких спрямовано кошти.

2.4. Перевірка ситуації безпосередньо в регіонах

Комісія визначила, що парламентський контроль має здійснюватися не лише шляхом отримання інформації від центральних органів виконавчої влади. Запропоновано проводити виїзну роботу у військових адміністраціях, територіальних громадах, релокованих комунальних підприємствах, закладах охорони здоров'я, освітніх установах та інших об'єктах, діяльність яких пов'язана із забезпеченням потреб ВПО.

Такий підхід мав забезпечити зіставлення офіційних даних та звітності органів влади з фактичним станом справ на місцях.

Окремо порушено питання релокованої Северодонецької лікарні, зокрема щодо умов функціонування закладу та безбар'єрності. Комісія запропонувала врахувати такі об'єкти під час подальшої виїзної роботи.

2.5. Парламентський контроль за реагуванням правоохоронних органів

Окрему увагу приділено реагуванню правоохоронних органів на можливі порушення під час використання коштів, передбачених для ВПО.

У ході обговорення ситуації у Войнівці порушено питання тривалості кримінального провадження, його поточного стану та необхідності належного розслідування. При цьому наголошувалося, що звернення ТСК має стосуватися отримання інформації про перебіг і стадію провадження та не повинно втручатися у процесуальну діяльність органу досудового розслідування.

За результатами обговорення визначено необхідність звернення до Генерального прокурора щодо стану відповідного провадження.

2.6. Контроль за формуванням житлового фонду для ВПО

На засіданні визначено окремий напрям контролю за виконанням законодавства щодо інвентаризації майна, яке потенційно може використовуватися для забезпечення ВПО житлом.

Звернуто увагу на затягування реалізації відповідного механізму, проблеми із включенням об'єктів до відповідних реєстрів, різне застосування встановлених процедур на місцевому рівні та потенційні ризики неефективного управління майном.

2.7. Захист майнових прав постраждалих та фіксація знищеного житла

Окрему увагу приділено проблемі підтвердження факту знищення житла та належної фіксації майнових прав громадян.

Члени Комісії звернули увагу на практичні недоліки існуючих механізмів, зокрема на випадки, коли технічні способи дистанційної фіксації не відповідають фактичному стану зруйнованого об'єкта.

Запропоновано удосконалити законодавчий механізм таким чином, щоб забезпечити належну фіксацію житла та прав постраждалих громадян незалежно від недосконалості окремих технічних інструментів. Комісією висловлено готовність доопрацювати відповідні законодавчі пропозиції.

2.8. Експертне забезпечення діяльності ТСК

Для підвищення якості парламентського контролю Комісія ухвалила рішення про створення експертної ради із залученням фахівців, експертів, представників міжнародних структур та спеціалістів, які мають практичний досвід роботи з проблематикою ВПО.

Передбачалося використання експертного потенціалу для аналізу документів, державних програм та законодавчих пропозицій, а також для підготовки рекомендацій щодо удосконалення державної політики.

2.9. Оперативне реагування на проблеми соціальних виплат

Окремий блок засідання стосувався доступу ВПО та інших соціально вразливих категорій до передбачених державою виплат.

Комісія звернула увагу на практичну проблему електронних черг та обмежені можливості громадян своєчасно подати документи через безпекові обмеження, повітряні тривоги та припинення роботи відповідних установ.

У зв'язку з цим було підтримано пропозицію щодо продовження строку подання документів та підготовки відповідного законодавчого рішення. Голові секретаріату було доручено оперативно напрацювати відповідні пропозиції; також розглядалася можливість дистанційного засідання Комісії для їх оперативного схвалення.

2.10. Висновок за результатами другого засідання

Друге засідання 25 березня 2026 року конкретизувало предметні напрями парламентського контролю та критерії подальшого опрацювання проблем. Комісія поставила у центр уваги не лише наявність державної підтримки, а її доступність, законність, ефективність та фактичний результат для ВПО і постраждалих громадян.

Важливим став підхід до оцінки державних програм: від факту виділення коштів — до перевірки їх фактичного використання, результату, відповідального розпорядника та наявності підстав для подальшого реагування.

Одночасно було визначено необхідність поєднання документального аналізу з виїзною роботою, заслуховуванням відповідальних органів, експертним аналізом та підготовкою законодавчих і управлінських пропозицій

ІІІ. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Питання, розглянуті під час засідання 7 квітня 2026 року, безпосередньо пов'язані з реалізацією конституційних гарантій соціальної держави.

Відповідно до статті 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а забезпечення прав і свобод людини визначає зміст діяльності держави.

Статтею 46 Конституції України гарантовано право громадян на соціальний захист, а статтею 47 Конституції України визначено обов'язок держави створювати умови, за яких кожен громадянин має можливість побудувати, придбати або орендувати житло.

У сфері забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб базовим нормативно-правовим актом є Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», який визначає правові гарантії захисту ВПО та передбачає обов'язок держави формувати та реалізовувати відповідну державну політику.

Водночас право на житло в умовах збройної агресії набуває особливого значення, оскільки для значної частини ВПО втрата житла є безпосереднім наслідком воєнних дій та окупації територій.

Отже, державна житлова політика щодо ВПО не може розглядатися виключно як механізм соціальної допомоги. Вона має розглядатися як складова системи відновлення порушених прав громадян та відновлення їхнього нормального соціального і економічного життя.

Разом із тим аналіз матеріалів засідання свідчить, що реалізація окремих державних житлових програм здійснюється різними суб'єктами управління, діяльність яких регламентується різними нормативними актами та різними фінансовими механізмами. Така модель сама по собі не суперечить законодавству, однак створює ризик фрагментарності державної політики, дублювання окремих функцій, нерівномірного доступу різних категорій ВПО до державної підтримки та недостатньої координації між органами державної влади.

Особливого значення набуває питання розмежування функцій між органом, який формує державну політику у сфері житла, та установами, які безпосередньо реалізують фінансові та кредитні інструменти цієї політики.

Саме від чіткості такого розмежування залежить можливість забезпечення єдиних критеріїв доступу до житлових програм, прозорості використання бюджетних та міжнародних коштів, належного контролю за результативністю програм і можливості парламентського контролю.

IV. ВСТАНОВЛЕНІ ФАКТИ ТА ВИЯВЛЕНІ НЕДОЛІКИ

4.1. Відсутність цілісної державної житлової політики щодо ВПО

У ході засідання встановлено, що на сьогодні забезпеченням житлом внутрішньо переміщених осіб займаються щонайменше три міністерства та дві державні фінансові установи, між якими відсутня координація та єдина житлова стратегія:

- 1) Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства – куратор програми «ЄОселя» (через АТ «Укрфінжитло»);
- 2) Міністерство розвитку громад та територій – орган управління Держмолодьжитло, реалізація пільгового іпотечного кредитування та програми «Доступне житло»;
- 3) Міністерство соціальної політики – компенсаційні виплати для ВПО в рамках «ЄОселі» та програма будівництва/придбання житла в сільській місцевості;
- 4) Міністерство відновлення – програма «ЄВідновлення».

Жодна з перерахованих структур не визначена в нормативно-правових актах єдиним відповідальним органом за забезпечення житлом ВПО. Зазначена фрагментація унеможливорює ефективне планування та унеможливорює для міжнародних партнерів (Світовий банк, Європейський інвестиційний банк, KfW та ін.) розуміння того, з яким відомством взаємодіяти при виділенні коштів.

Практичний наслідок: Укрфінжитло більше року не може рухатися вперед у залученні 500 мільйонів доларів США від Світового банку через відсутність узгодженості між міністерствами. Аналогічна ситуація щодо 4 мільярдів євро, передбачених Європейським інвестиційним банком на 10 років для України.

4.2. Ризики втрати міжнародного грантового фінансування внаслідок нормативно необґрунтованих управлінських рішень

За дорученням Прем'єр-міністра від 26 лютого 2026 року Міністерству економіки доручено «опрацювати питання щодо приєднання спеціалізованої фінансової установи Держмолодьжитло до ПрАТ «Укрфінжитло»».

ТСК встановлено, що таке приєднання несе реальний ризик:

- 1) відкликання міжнародними партнерами (KfW) вже виділених грантових коштів у розмірі 42,5 млн євро;
- 2) зупинення наступного траншу грантового фінансування від KfW у розмірі 33 млн євро;
- 3) блокування кредитного ресурсу Банку розвитку Ради Європи у розмірі 50 млн євро.

Цей ризик підтверджений офіційними листами банку KfW та Міністерства фінансів України до Кабінету Міністрів, в яких прямо зазначається неприпустимість будь-яких організаційних змін з Держмолодьжитло без попереднього погодження з донорами. Критичним є також те, що до початку реалізації дорожньої карти не проводився незалежний порівняльний аналіз ефективності (KPI) обох установ.

4.3. Неефективне використання бюджетних коштів, передбачених на компенсацію відсотків за кредитами для ВПО

За бюджетними призначеннями на відповідні роки, розглянутими ТСК на засіданні 7 квітня 2026 року, передбачалися видатки у розмірі 4 млрд грн на субсидії та компенсації за кредитами для внутрішньо переміщених осіб.

Водночас фактичне використання передбачених коштів залишається критично низьким:

- 1) у 2025 році із передбачених 4 млрд грн використано лише 80 млн грн, або близько 2% запланованого обсягу;
- 2) станом на дату засідання ТСК 7 квітня 2026 року із передбачених на 2026 рік 4 млрд грн не використано жодної гривні.

Окремо ТСК встановлено системні проблеми реалізації пілотного проекту комплексного відновлення деокупованих населених пунктів. За даними аудиту Рахункової палати, у 2023–2024 роках із 4 612,9 млн грн коштів, розподілених наприкінці бюджетних періодів на відповідні заходи з відновлення, 4 513,5 млн грн було повернуто до Державного бюджету як невикористані.

При цьому окремо встановлено:

- 106,2 млн грн використано на цілі, які не належать до дозволених напрямів використання коштів Фонду ліквідації;
- 18,4 млн грн видатків у 2025 році здійснено з порушенням вимог статті 44 Закону України про Державний бюджет;
- понад 1,2 млрд грн спрямовано на об'єкти, фінансування яких здійснювалося без належних технічних обстежень та проєктної документації.

Отже, ТСК вважає необхідним розмежовувати дві окремі проблеми: низьку ефективність використання 4 млрд грн, передбачених на компенсації за кредитами для ВПО, та неефективне використання коштів, передбачених на комплексне відновлення населених пунктів.

4.4. Дублювання функцій державних установ та відсутність єдиного оператора житлових програм для ВПО

У статутних та нормативних документах жодної з існуючих державних установ не закріплена відповідальність за комплексне вирішення житлового питання ВПО. Де-факто обидві установи надають схожі фінансові продукти (пільгова іпотека), конкуруючи між собою за одну цільову аудиторію без взаємної координації та єдиної звітності.

Масштаб незадоволеного попиту: станом на квітень 2026 року в черзі на іпотечний кредит від Держмолодьжитло перебувають понад 8 100 сімей ВПО. Загальна потреба у вирішенні житлового питання, за оцінками, становить 2,6 млн осіб.

4.5. Непрозорі закупівлі об'єктів нерухомості за кошти місцевих бюджетів військовими адміністраціями

У рамках порядку денного членами ТСК зафіксовано факти сумнівних закупівель нерухомості за рахунок коштів бюджетів, що виділялися на підтримку ВПО:

- 1) у 2023 році Лисичанська міська військова адміністрація придбала занедбаний дитячий табір «Дружба» (Кіровоградська область); кримінальне провадження перебуває в провадженні НАБУ;
- 2) у грудні 2025 року Сєверодонецька МВА придбала об'єкт «Лісова дача» (Закарпатська область) невизначеного цільового використання.

Існує підозра, що подібна практика могла бути поширена і серед інших регіональних військових адміністрацій. Членами ТСК ідентифіковано відсутність нормативного механізму контролю за цільовим використанням таких бюджетних коштів.

4.6. Недостатнє медіа-просування державних програм підтримки ВПО

Члени ТСК зафіксували, що програма Держмолодьжитло – одна з найдоступніших іпотечних програм для ВПО (6% першого внеску, фіксована ставка, грантові кошти) – практично невідома широкій аудиторії. Це є наслідком неналежного виконання комунікаційних функцій Міністерством розвитку громад і територій та відповідними профільними заступниками міністра. Недостатня

обізнаність цільової аудиторії безпосередньо обмежує кількість учасників програми та зменшує стимули для залучення нових міжнародних донорів.

V. ПИТАННЯ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ

За результатами аналізу матеріалів засідання ТСК визначено такі проблемні питання, що потребують законодавчого або нормативного врегулювання

№	Проблемне питання	Необхідні дії / тип документу	Відповідальний орган
1	Відсутність визначеного законодавством єдиного відповідального органу за житлову політику щодо ВПО	Зміни до профільного законодавства (закон або постанова КМУ); розроблення Стратегії державної житлової політики для ВПО	ВРУ, КМУ
2	Неефективна процедура верифікації статусу ВПО через Пенсійний фонд для отримання компенсацій за «єОселею»	Зміни до Порядку надання компенсацій (постанова КМУ); автоматизація верифікації через інтеграцію реєстрів (Дія, ПФУ, Мінсоц)	КМУ, Мінсоц, Мінекономіки
3	Нераціональне використання бюджетних коштів ВЦА (придбання занедбаних об'єктів нерухомості)	Зміни до Бюджетного кодексу України та постанов КМУ щодо обов'язкового погодження закупівель нерухомості на підтримку ВПО	ВРУ (Комітет з питань бюджету), КМУ
4	Відсутність законодавчого механізму залучення банківської системи до іпотечного кредитування ВПО (ескроу-рахунки, сек'юритизація)	Прийняття законопроекту про ескроу-рахунки; зміни до Закону «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла»	ВРУ (Комітет з питань фінансів, НБУ)
5	Дублювання функцій державних установ у сфері житлового кредитування, відсутність нормативного розмежування повноважень	Постанова КМУ або зміни до положень про Держмолодьжитло та Укрфінжитло; розроблення Концепції єдиної житлової агенції	КМУ (за участю ВРУ)

VI. РЕКОМЕНДАЦІЇ ТИМЧАСОВОЇ СЛІДЧОЇ КОМІСІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРОВЕДЕНОГО ПАРЛАМЕНТСЬКОГО КОНТРОЛЮ

За підсумками третього засідання ТСК, ухваленими рішеннями (проголосовано одностайно, 9 «за») та виявленими проблемними питаннями, для включення до проекту постанови Верховної Ради України пропонується:

1. Надали пропозицію Кабінету Міністрів України:

- 1) розробити та подати до Верховної Ради України у тримісячний строк проект Концепції єдиної державної житлової політики щодо ВПО з визначенням єдиного відповідального органу та механізмів міжвідомчої координації;
- 2) до прийняття будь-яких рішень щодо реорганізації Держмолодьжитло – провести обов'язкові консультації з міжнародними донорами, отримати їх письмову згоду та провести незалежну порівняльну оцінку ефективності обох установ;
- 3) спростити та автоматизувати процедуру підтвердження статусу ВПО для участі у програмах кредитування шляхом запровадження електронної інтеграції між реєстрами ПФУ, Мінсоцполітики та банківськими системами;
- 4) надати обґрунтування доцільності щорічного закладання в бюджет 4 млрд грн на компенсацію відсотків при рівні освоєння, що не перевищує 2%, або запропонувати перерозподіл цих коштів на безпосереднє кредитування.

2. Направили звернення (листи) від ТСК:

- 1) до Прем'єр-міністра України – щодо відсутності цілісної державної житлової політики щодо ВПО та недоцільності форсованого об'єднання Держмолодьжитло та Укрфінжитло без попередніх консультацій з донорами та оцінки ризиків;
- 2) до Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України – щодо надання дорожньої карти виконання доручення Прем'єр-міністра від 26 лютого 2026 року та плану консультацій з міжнародними партнерами;
- 3) до всіх обласних військових (цивільних) адміністрацій – щодо надання інформації про нерухомість, придбану за рахунок бюджетних коштів у категорії підтримки ВПО в період воєнного стану, вартості ремонтних робіт та поточного стану використання об'єктів;
- 4) до Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) – щодо надання інформації про стан кримінального провадження за фактом розкрадання коштів під час придбання табору «Дружба» Лисичанською МВА.

I. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Питання, розглянуті під час засідання 28 квітня 2026 року, безпосередньо пов'язані з реалізацією конституційних гарантій соціальної держави та принципу верховенства права.

Відповідно до статті 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Статтею 46 Конституції України гарантовано право громадян на соціальний захист у разі часткової або повної втрати працездатності, а статтею 47 Конституції України визначено обов'язок держави створювати умови, за яких кожен громадянин має можливість побудувати, придбати або орендувати житло.

Статтею 48 Конституції України гарантовано право кожного на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг і житло.

Разом із тим статтею 92 Конституції України встановлено, що засади соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення визначаються виключно законами України. Це означає, що будь-яке обмеження або розширення прав у сфері соціального захисту можливе лише через відповідні законодавчі механізми.

У сфері захисту прав ВПО базовим нормативно-правовим актом є Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», який визначає правові гарантії захисту ВПО та покладає на державу обов'язок формувати та реалізовувати відповідну державну політику.

Особливої ваги набуває питання про те, що відповідно до статті 64 Конституції України конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією. В умовах воєнного стану окремі права можуть обмежуватися у межах, визначених статтею 64, проте право на соціальний захист і пенсійне забезпечення стосується найбільш вразливих категорій населення і не може бути зупинено.

Матеріали засідання свідчать, що виявлені ТСК порушення та прогалини мають два виміри: по-перше, системні недоліки управлінського характеру, які унеможливають реалізацію гарантованих законом прав; по-друге, правові колізії та прогалини в нормативній базі, що потребують законодавчого врегулювання на рівні Верховної Ради України.

Аналіз матеріалів засідання виявив системну невідповідність між задекларованими конституційними гарантіями та фактичним станом їх виконання державними органами, що є предметом розгляду ТСК відповідно до її мандату.

II. ВСТАНОВЛЕНІ ФАКТИ ТА ВИЯВЛЕНІ НЕДОЛІКИ

2.1. Системні недоліки реалізації експериментального проєкту комплексного відновлення населених пунктів

За результатами аудиту Рахункової палати України (звіт затверджено 7 квітня 2026 року) встановлено, що за період, охоплений аудитом, пілотний проєкт комплексного відновлення деокупованих населених пунктів не забезпечив досягнення визначених цілей у встановленому обсязі.

Ключові факти, встановлені аудитом:

- 1) Станом на 1 січня 2025 року в населених пунктах проєкту зафіксовано майже 7 000 зруйнованих або пошкоджених об'єктів; до відновлення включено лише 595 – тобто 8,5% від виявленої потреби.
- 2) У 2023 році з 20 запланованих об'єктів введено в експлуатацію лише один; у 2024 році з 242 запланованих не введено жодного.
- 3) Будівельна готовність досліджуваних об'єктів станом на 30 вересня 2025 року коливалася від 1% до 64%.
- 4) У 2023–2024 роках із 4 612,9 млн грн коштів, розподілених наприкінці бюджетних періодів на відповідні заходи з відновлення, 4 513,5 млн грн повернуто до Державного бюджету як невикористані.
- 5) Кошти у розмірі 106,2 млн грн використані на цілі, які не є дозволеними напрямками використання Фонду ліквідації.
- 6) Видатки у розмірі 18,4 млн грн у 2025 році здійснені з порушенням вимог статті 44 Закону про Державний бюджет.

Рахункова палата визначила три структурні причини незадовільних результатів реалізації проєкту:

- 1) відсутність стратегічної та планової основи на старті проєкту: Міністерство розвитку громад і територій не розробило плану відновлення та розвитку регіонів у встановлений строк (до жовтня 2023 р.), не затверджено перелік «територій відновлення», без чого громади були позбавлені можливості планувати власне відновлення;
- 2) відсутність чіткого розмежування повноважень між Міністерством та Агентством відновлення: неузгодженість призвела до системної безвідповідальності, відсутності контролю та планування;
- 3). непрозорий і непослідовний відбір об'єктів: 332 об'єкти включено без погодження з місцевим самоврядуванням; 126 пропозицій громад не були враховані; об'єкти фінансувалися без технічних обстежень та проєктної документації (більше 1,2 млрд грн).

Матеріали аудиту передано до Офісу Генерального прокурора, який направив їх до Київської, Херсонської, Харківської та Чернігівської обласних прокуратур для перевірки і відкриття досудових розслідувань. ТСК зафіксувала, що обласні прокуратури розпочали досудові розслідування за виявленими фактами.

2.2. Відсутність єдиного органу відповідальності за державну політику щодо ВПО

У ході засідання Тимчасовою слідчою комісією Верховної Ради України підтверджено та документально зафіксовано факт системної відсутності єдиного відповідального органу за формування та реалізацію державної політики щодо ВПО. Питаннями ВПО одночасно займаються:

- 1) Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності – виплати на проживання (Постанова 332), компенсації, програма «Будинки в селі», частково «ЄОселя»;
- 2) Міністерство розвитку громад та територій – відновлення об'єктів, реєстр пошкодженого/знищеного майна (РПЗМ), план відновлення регіонів;
- 3) Агентство відновлення та розвитку інфраструктури – оперативне відновлення об'єктів;
- 4) Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства – програма «ЄОселя» (АТ «Укрфінжитло»);
- 5) Міністерство освіти та науки – питання навчання дітей ВПО;
- 6) Пенсійний фонд України – пенсійні виплати, виплати за 39 видами соціальної допомоги.

Міністр соціальної політики Улютін Д.В. повідомив, що Мінсоцполітики завершило роботу над Стратегією політики ВПО та концентрує під собою більшість програм підтримки ВПО, однак підтвердив, що житлова функція (будівництво та відновлення) не вкладається в мандат міністерства та залишається розпорошеною.

Рахункова палата у своїх рекомендаціях також зафіксувала, що розпорошеність між різними інституціями призводить до відсутності системності, та рекомендувала розглянути можливість закріплення відповідальності за одним відомством.

2.3. Неефективне використання бюджетних коштів на програму «Будинки в селі» та місця тимчасового проживання (МТП)

Тимчасовою слідчою комісією Верховної Ради України встановлено, що у 2025 році 1 мільярд гривень, виділений на приведення до логічного стану місць тимчасового проживання ВПО, освоєно в неповному обсязі: у ряді регіонів кошти

повернуто до бюджету через пізні затвердження та неготовність проектно-кошторисної документації.

Для програми «Будинки в селі» у 2026 році передбачено 500 мільйонів гривень (субвенція місцевим бюджетам). Водночас ТСК виявлено наступні правові та практичні проблеми:

- 1) Бюджетна програма сформована як субвенція органам місцевого самоврядування (ОМС), що унеможливорює пряму передачу придбаного житла у власність ВПО.
- 2) Новий Житловий кодекс України не передбачає механізму безоплатної передачі комунального житла у власність громадян.
- 3) Як наслідок, програма ризикує перетворитися на інструмент поповнення комунального фонду ОМС, а не на реальний засіб вирішення житлового питання ВПО.
- 4) Станом на дату засідання (28.04.2026) жодного будинку не відремонтовано та не передано ВПО – реальний показник виконання дорівнює нулю.

Члени ТСК зафіксували, що за наявними даними 7 із 10 родин ВПО, що проживають у сільській місцевості, вже отримали житло в безкоштовне користування. Тому програма може стати ефективною лише за умови передачі придбаного житла у власність ВПО, що стимулює відмову від щомісячних компенсацій (2–3 тис. грн) та знижує навантаження на державний бюджет.

2.4. Порухення бюджетного законодавства при реалізації постанов КМУ

У ході засідання Тимчасовою слідчою комісією Верховної Ради України встановлено правову колізію між Постановою КМУ №301 від 06.04.2026 (розподіл державної субвенції між місцевими бюджетами на відновлення) та вимогами Бюджетного кодексу України та Постанови КМУ №527:

- 1) Постанова №301 не передбачає обов'язкового включення об'єктів реконструкції до Єдиного проектного портфелю публічних інвестицій.
- 2) Натомість Бюджетний кодекс України та Постанова №527 вимагають такого включення як обов'язкової передумови бюджетного фінансування.
- 3) У системі DREAM відповідний напрям, передбачений Постановою №301, не включено до переліку напрямів публічних інвестицій.

Наслідок: обласні військові адміністрації (зокрема, Львівська ОВА) не можуть виконати вимоги постанови в межах правового поля. Виникла колізія, яка блокує фактичне використання бюджетних коштів до 04.05.2026.

2.5. Системні недоліки реєстру ВПО та дублювання облікових функцій

Тимчасовою слідчою комісією Верховної Ради України виявлено серйозні структурні проблеми в системі обліку ВПО:

- 1) Реєстр ВПО, що адмініструється ДП «Інформаційно-обчислювальний центр Мінсоцполітики», не містить достовірних даних про фактичну потребу ВПО у житлі – наявна лише заявна ознака без деталізації.
- 2) Облік ведеться не по особах, а по заявах: одна особа може мати необмежену кількість заяв у реєстрі (здвоювання).
- 3) Реєстр пошкодженого та знищеного майна (РПЗМ) адмініструється Міністерством розвитку громад і територій – окремим відомством, що унеможливорює автоматичне зіставлення даних про потребу в житлі та втрату майна.
- 4) Міністр соціальної політики не зміг надати актуальні дані про кількість, вартість утримання та чисельність персоналу ДП «ІОЦ Мінсоцполітики» та Національної соціальної сервісної служби.

Така ситуація є недопустимою з огляду на те, що зазначені структури є ключовими інструментами реалізації державної соціальної політики щодо ВПО та фінансуються з Державного бюджету України.

2.6. Дискримінація ВПО за датою переміщення: виключення осіб, переміщених з 2014 року

Тимчасова слідча комісія Верховної Ради України зафіксувала правову нерівність між особами, що набули статус ВПО після 24.02.2022 року, та особами, переміщеними з 2014 року. Постанова КМУ №332 та її зміни поширюються виключно на осіб, переміщених після 24.02.2022 року, залишаючи осіб, що переміщувалися з 2014 року, без доступу до низки видів державної підтримки.

Тимчасова слідча комісія Верховної Ради України констатує, що визначення «внутрішньо переміщена особа» у Законі України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» не передбачає розмежування за датою переміщення: підставою є факт вимушеного залишення місця проживання внаслідок збройного конфлікту або окупації.

Відповідно, встановлений підзаконними актами критерій дати переміщення як підстави для обмеження прав суперечить принципу рівності, закріпленому в статті 24 Конституції України.

2.7. Проблема виплати дитячої допомоги ВПО: процедурні бар'єри та неефективність

Тимчасова слідча комісія Верховної Ради України встановила системні збої у виплаті 3 000 грн дитячої допомоги ВПО (зміни до Постанови КМУ №332 від 27.03.2026):

- 1) Новий критерій – позбавлення допомоги дітей, що навчаються онлайн – запроваджено без попереднього аналізу кількості таких дітей та без консультацій з МОН. За оцінками членів ТСК, таких дітей налічується близько 250 тисяч.
- 2) Зміни до постанови набрали чинності без перехідного «адаптаційного» строку, що позбавило родини можливості перевести дітей на офлайн-навчання протягом поточного навчального року.
- 3) Станом на 28.04.2026 жодна родина з нових заявників (після 27.03.2026) не отримала виплат, попри те, що постанова передбачає виплату заднім числом з 1 лютого 2026 р. – через тривале опрацювання заяв Пенсійним фондом.
- 4) Плановий показник нових отримувачів – 200 тисяч дітей; фактично подано близько 30–40 тисяч заяв.

2.8. Правова прогалина: відсутність права на пенсію по інвалідності для осіб, поранених під час воєнного стану, без страхового стажу

Тимчасова слідча комісія Верховної Ради України розглянула конкретний кейс: особа, яка отримала поранення при виїзді з окупованих територій під час дії воєнного стану, отримала II групу інвалідності, однак не може отримати пенсію по інвалідності через відсутність страхового стажу.

Відповідно до статті 32 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» право на пенсію по інвалідності без наявності страхового стажу передбачено лише для осіб, поранених під час строкової служби або під час Революції Гідності (21.11.2013–21.02.2014). Особи, що отримали інвалідність унаслідок збройної агресії РФ під час воєнного стану, до цього переліку не включені – це є очевидною правовою прогалиною.

Член ТСК Неклюдов В.М. підготував проєкт законодавчих змін до частини 2 статті 32 зазначеного Закону, що передбачають надання права на пенсію по інвалідності незалежно від наявності страхового стажу особам, які отримали інвалідність унаслідок поранення в період дії воєнного стану.

2.9. Системні проблеми Пенсійного фонду після передачі 39 видів соціальних виплат

3 липня 2025 року до Пенсійного фонду України передано 39 видів соціальних виплат, що суттєво розширило функціонал установи. ТСК встановила, що ця передача супроводжувалася:

- 1) Втратою частини даних при міграції баз даних від органів соцзахисту до ПФУ – певна кількість осіб тимчасово залишалася без виплат.

- 2) Недоукомплектованістю кадрів: для забезпечення нових функцій ПФУ залучив лише близько 1 200 осіб із підрозділів соцзахисту.
- 3) Відмовою більшості банків (крім Ощадбанку) передавати ПФУ дані про транзакції клієнтів для підтвердження ідентифікації, що призводить до призупинення виплат особам, які вважають, що вони пройшли ідентифікацію через Приватбанк чи інші банки.

III. ПИТАННЯ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ

За результатами аналізу матеріалів засідання Тимчасовою слідчою комісією Верховної Ради України визначено такі проблемні питання, що потребують законодавчого або нормативного врегулювання на рівні Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України:

№	Проблемне питання	Необхідні дії / тип документу	Відповідальний орган
1	Правова прогалина: відсутність права на пенсію по інвалідності без страхового стажу для осіб, поранених під час воєнного стану	Зміни до ч. 2 ст. 32 Закону «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (проект підготовлено членом ТСК Неклюдовим В.М.)	ВРУ (першочерговий пріоритет)
2	Відсутність законодавчо визначеного єдиного органу відповідальності за державну політику щодо ВПО	Зміни до Закону «Про забезпечення прав і свобод ВПО» або окремий закон; постанова КМУ про перерозподіл повноважень	ВРУ, КМУ
3	Правова колізія між Постановою КМУ №301 та Бюджетним кодексом щодо включення об'єктів до публічних інвестицій	Внесення змін до Постанови КМУ №301; включення напряду до переліку публічних інвестицій у системі DREAM	КМУ (Мінсоцполітики, Мінфін)
4	Відсутність механізму передачі придбаного за субвенцією житла у власність ВПО (програма «Будинки в селі»)	Зміни до Житлового кодексу України або окремий закон; зміни до відповідної бюджетної програми (можливо, через корегування держбюджету або профільний закон)	ВРУ (Комітет з питань соцполітики)
5	Дискримінація ВПО за датою переміщення (особи, переміщені з 2014 р., позбавлені ряду виплат)	Нова постанова КМУ або зміни до чинного законодавства, що поширять право на підтримку на всіх осіб зі статусом ВПО незалежно від дати переміщення	КМУ (за участю ВРУ)
6	Відсутність стратегічного планування як обов'язкової передумови відновлення; незатвердженість переліку «територій відновлення»	Внесення змін до законодавства про відновлення (виконання рекомендацій РП); затвердження плану відновлення та розвитку регіонів; затвердження переліку	КМУ (Мінвідновлення), ВРУ

№	Проблемне питання	Необхідні дії / тип документу	Відповідальний орган
		127 громад-«територій відновлення»	
7	Правова неврегульованість процедури ідентифікації отримувачів пенсій та соціальних виплат: відмова банків передавати ПФУ дані про ідентифікацію клієнтів	Зміни до Закону «Про банки і банківську діяльність» або до профільного законодавства щодо обов'язку банків-учасників державних програм передавати ПФУ дані ідентифікації	ВРУ (Комітет з питань фінансів, НБУ)

IV. РЕКОМЕНДАЦІЇ ТИМЧАСОВОЇ СЛІДЧОЇ КОМІСІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРОВЕДЕНОГО ПАРЛАМЕНТСЬКОГО КОНТРОЛЮ

- 1) прийняти зміни до частини 2 статті 32 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», якими поширити право на пенсію по інвалідності без наявності страхового стажу на осіб, які отримали інвалідність унаслідок поранення в період дії воєнного стану (законопроект підготовлено членом ТСК Неклюдовим В.М.);
- 2) розглянути питання законодавчого закріплення єдиного відповідального органу за державну політику щодо ВПО (за аналогією з Міністерством у справах ветеранів для ветеранів);
- 3) прискорити прийняття змін до Житлового кодексу України щодо механізму безоплатної передачі житла у власність ВПО в рамках програм державної підтримки;
- 4) розглянути внесення змін до Закону «Про банки і банківську діяльність» щодо зобов'язання банків – учасників державних програм соціальної допомоги – передавати ПФУ інформацію для підтвердження ідентифікації отримувачів.

2. Кабінету Міністрів України:

- 1) у місячний строк усунути правову колізію між Постановою №301 та Бюджетним кодексом України щодо обов'язковості включення об'єктів реконструкції до публічних інвестицій; до усунення колізії надати ОВА чіткі роз'яснення щодо порядку дій;
- 2) у тримісячний строк розробити та затвердити механізм передачі придбаного за субвенцією житла (програма «Будинки в селі») у власність ВПО; у разі неможливості в межах чинного законодавства – підготувати відповідний законопроект;

- 3) затвердити перелік «територій відновлення» (127 громад, визначених Мінрозвитку) та подати до Верховної Ради план відновлення і розвитку регіонів (передбачений законом до жовтня 2023 р.);
- 4) розробити механізм, за яким право на дитячу допомогу ВПО поширюється на всіх дітей зі статусом ВПО незалежно від дати набуття статусу батьками, в тому числі переміщених з 2014 року; при запровадженні нових критеріїв обов'язково передбачати перехідний строк не менше одного навчального року;
- 5) провести аудит ефективності Національної соціальної сервісної служби та ДП «ІОЦ Мінсоцполітики»: надати ТСК звіти про штатний розклад, бюджет, функціонал та показники виконання завдань цих установ.

3. Направити офіційні звернення від ТСК:

- 1) до Рахункової палати України – з проханням провести аудит ефективності використання коштів Державного бюджету, спрямованих на підтримку ВПО, за 2023–2025 роки (виплати за Постановою №332, програми відновлення, МТП);
- 2) до Офісу Генерального прокурора – щодо стану досудових розслідувань за матеріалами аудиту РП по пілотному проєкту відновлення; щодо перевірки фактів, наведених членом ТСК Волинцем М.Я. стосовно Дарини Марчак;
- 3) до Міністерства соціальної політики – щодо надання детального звіту про виконання програм підтримки ВПО за 2025 рік, включаючи дані про кошти, фактично виплачені ВПО vs перерозподілені на інші програми; звіт про діяльність Нацсоцсервісної служби та ДП «ІОЦ»;
- 4) до Пенсійного фонду України – щодо надання даних про кількість осіб, яким було призупинено виплати через помилки міграції даних; про кількість осіб, які досі не ідентифіковані; про заходи зі зобов'язання банків надавати дані для ідентифікації;
- 5) до Кабінету Міністрів України – з пропозицією розглянути питання консолідації всіх програм підтримки ВПО під координацією єдиного органу та підготувати Концепцію єдиної державної політики щодо ВПО.

I. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Засідання ТСК 13 травня 2026 р. виявило обставини та системні недоліки, які можуть свідчити про неналежне забезпечення конституційних гарантій ефективного витрачання публічних коштів та захисту права громадян на соціальну підтримку.

Стаття 3 Конституції України встановлює, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Витрачання майже 2 млрд

грн на рік на утримання апарату Луганської ОВА (99,8% якої – ТОТ) при одночасній відмові будувати/придбавати житло для 314 тисяч зареєстрованих ВПО-луганчан може свідчити про порушення цього обов'язку.

Стаття 41 Конституції гарантує захист права власності. Встановлені Держаудитслужбою факти незаконного отримання коштів НСЗУ (24 млн грн – Сіверськодонецька СМБЛ; 12 млн грн – КДЦ) можуть свідчити про порушення вимог щодо використання публічних коштів держави на ці кошти.

Стаття 92 Конституції передбачає, що засади бюджетної системи, встановлення державного бюджету визначаються виключно законами. Встановлені факти використання «захищених рахунків» водоканалу для фінансування придбання майна (табір «Дружба») можуть свідчити про можливе порушення бюджетного законодавства та потребують правової оцінки компетентних органів.

Окрема правова проблема: стаття 5 Закону «Про місцеві державні адміністрації» та стаття 8 Закону «Про правовий режим воєнного стану» встановлюють різні механізми управління. Відсутність єдиного законодавчого регулювання, яке враховувало б специфіку 100% окупованих територій, дозволяє Луганській ОВА зберігати ті ж штатну чисельність і структуру, що і Львівська ОВА, – що є системним нормативним недоліком, підтвердженим самим заступником міністра Рябикіним О.В.

Тиск на ТСК: спроба начальника Сіверськодонецької МВА Бойко Є.О. поставити під сумнів право члена ТСК Вельможного С.А. брати участь у засіданні (через посилання на сина-депутата міської ради) визнана ТСК безпідставною (голосування 8 «за», одноголосно). ТСК кваліфікувала цю дію як спробу впливу на роботу Комісії.

II. ВСТАНОВЛЕНІ ФАКТИ ТА ВИЯВЛЕНІ НЕДОЛІКИ

2.1. Штатний розпис Луганської ОВА: 99,8% ТОТ – майже 2 млрд грн на рік

ТСК встановила структуру видатків Луганської ОВА на зарплати (зведена інформація від Харченка О.А.):

Структурна одиниця	Штат (план)	Факт	Зарплата (млн грн/рік)
Апарат і структурні підрозділи ОВА	743	341	209,1
26 адміністрацій населених пунктів (ВЦА)	1 188	577	389,8
Структурні підрозділи ВЦА	911,75	383,25	269,3
4 районних держадміністрації	(311)	–	68,6
2 селищних ради + міськвиконком	68	37	23,8
185 закладів освіти (126 діють)	6 222	2 575	695,3

Структурна одиниця	Штат (план)	Факт	Зарплата (млн грн/рік)
49 закладів культури	458	309	88,1
17 закладів молоді/спорту	550,5	72,25	25,2
24 заклади соціальної сфери	333	259	103,8
38 закладів охорони здоров'я	1 545	1 442	444,8
Комунальні підприємства (2)	21	9	~4,8
РАЗОМ (орієнтовно)	~12 000	~6 000	~2 000

Ключові висновки ТСК:

- 1) При 99,8% окупації Луганської обл. виплачується близько 2 млрд грн/рік на утримання всіх структур – що ставить під сумнів доцільність збереження повного штату та поточної структури.
- 2) Гранична чисельність ОВА (743 одиниці) в результаті реорганізації (Розпорядження № 110 від 27.03.2026) не скорочується – лише «укрупнюються» підрозділи, економія – лише 10 млн грн за 7 місяців.
- 3) Заступник Міністра Рябикін О.В.: оптимальна чисельність Луганської ОВА з урахуванням реального функціоналу – 223 штатних одиниці (натомість 743). Для цього потрібні зміни до двох законів.
- 4) Понад 9 000 працівників комунальних підприємств окупованих/релокованих громад отримують фінансування з держбюджету (~3,2 млрд грн/рік загалом по Україні).
- 5) Визнано критично важливими 39 підприємств, заброньовано з них 173 особи – з 1 500 працюючих. По ОВА – 43 заброньовані з 341 фактично зайнятих.
- 6) Кількість заброньованих по 24 ВЦА та закладах освіти, охорони здоров'я, культури – не надана, посилаючись на ДСК. ТСК запитала цю інформацію.
- 7) Директор Д-ту будівництва Луганської ОВА Діденко Людмила – зарплата 947 тис. грн/рік, згадувалася у публічних повідомленнях щодо можливих корупційних ризиків, пов'язаних з будівництвом житла для ВПО у Рубіжному; відповідні обставини потребують належної перевірки (за інформацією, озвученою членом ТСК Вельможним С.А.).

2.2. КП «Східна Нова» / табір «Дружба» (с. Войнівка, Кіровоградська обл.): підсумок 3-річного кейсу

ТСК підтвердила реперні точки кейсу, що розглядався ще в попередній ТСК:

- 1) Загальний обсяг фінансування підприємства КП «Східна Нова» з місцевого бюджету: 41 855 388 грн (2023–2026 рр.), зокрема: поповнення статутного капіталу – 36 418 485 грн; фінансова підтримка 2025–2026 рр. – 4 932 218 грн; компенсація ЖКП за Постановою КМУ № 616 – 935 589 грн.

- 2) Загальний обсяг витрат КП «Східна Нова» (без урахування вартості купівлі об'єкта) за 05.06.2023–30.04.2026: 42 805 157 грн, зокрема: проєктні роботи – 1 620 тис. грн; будівельні роботи – 13 857 тис. грн; технічний та авторський нагляд – 215 тис. грн.
- 3) Вартість купівлі: придбано за кошти Лисичанської МВА – орієнтовно 35 млн грн (за матеріалами НАБУ встановлено обставини щодо можливого заволодіння ~19 млн грн під час передачі).
- 4) Станом на дату засідання: НАБУ висунуло підозру колишньому керівнику (розкрадання ~19 млн грн); матеріали передані до суду – обвинувальний акт підготовлений.
- 5) Перший заступник Лисичанської МВА Садовський (колишній) після запрошення на ТСК 06.05.2026 – вже 07.05.2026 подав рапорт і рішенням Головнокомандувача ЗСУ переведений до лав ЗСУ. На засіданні ТСК присутній заступник Дроздов О.В. (2 місяці на посаді, призначений Садовським), який не зміг відповісти на більшість запитань.
- 6) Встановлено: перед звільненням/переведенням Садовського були прийняті розпорядження про виділення: 10,6 млн грн – на «Дружбу»; 4,8 млн грн – на Лисичанськводоканал; 2,7 млн грн – на програму «єОселя» для мешканців громади.
- 7) 94 мешканці + 10 дітей у малому груповому будинку; 19 працівників (з них 3 – дистанційно: бухгалтер, матеріаліст, бухгалтер із закупівель). Техніка підприємства: маніпулятор JCB (від МОМ, 2024) + малий навантажувач (2025).

2.3. «Лісова дача» (с. Верхні Ремети, Закарпатська обл.): ознаки аналогічної схеми

ТСК розглянула факти щодо придбання Сіверськодонецькою МВА майнового комплексу «Лісова дача» (8 га, готельний комплекс) у грудні 2025 р.:

- 1) Процедура: 05.12.2025 – прийнята нова редакція міської цільової програми (розпорядження № 555-2/2025); 08.12.2025 – розпорядження про придбання (№ 558); 09.12.2025 – виділені бюджетні призначення та укладений договір купівлі. Вся процедура – за 3–4 дні.
- 2) Ціна купівлі: 15 млн грн. Висновок експерта (до купівлі): «технічний стан незадовільний, аварійний»; відсутнє інженерне обладнання; конструктивні елементи потребують підсилення/заміни.
- 3) Громадські обговорення: проведені у вересні 2025 р. – 21 особа присутня. Головуюча – Бойко Є.О. (начальник МВА). Паралельно проводилось онлайн-

опитування медіа-центром «Сіверський Донець» – 70–75% «за», точна кількість учасників невідома.

- 4) Заплановані витрати на «Лісову дачу» у 2026 р.: майже 100 млн грн (цільова програма від 19.02.2026 № 310). Зокрема: постійний моніторинг територій – 1 млн грн; безпечні та комфортні умови – 13,5 млн грн; ПКД – 4 млн грн; оперативна діяльність – 2 млн грн; інтернет – 1 млн грн.
- 5) Станом на 13.05.2026: жоден сіверськонецьчанин в «Лісовій дачі» ще не проживає (пів року після купівлі). Бойко Є.О.: «прокладаємо комунікації, проводимо ремонт».
- 6) Збільшення статутного капіталу КП «САІР»: з 7 млн → 107 млн (грудень 2024, за Харченка О.А.) → 189 млн (лютий 2026, за Бойко Є.О.).

2.4. Геокуполи КП «САІР»: ознаки штучного завищення вартості

ТСК встановила факти щодо закупівлі 5 геокуполів Сіверськонецькою МВА/КП «САІР»:

- 1) Хронологія: 19.02.2026 – розпорядження начальника МВА щодо купівлі куполів; 23.02.2026 – службова записка САІР із проханням погодити; 24.02.2026 – погодження МВА. Вся процедура – за 5 днів.
- 2) Кількість запитів: направлено 11 листів-запитів потенційним постачальникам, відповіді отримали лише від 4. Жодного з цих листів/відповідей не надано до ТСК (попри запит). На засіданні ТСК запит оформлено офіційно.
- 3) Встановлена закупівельна ціна: 1 209 528 грн за 1 купол (5 куполів = ~6 млн грн). Член ТСК Вельможний С.А. знайшов аналогічні споруди в інтернеті від 200 до 600 тис. грн – різниця від 2 до 4 разів.
- 4) Договір підписаний, оплата на дату засідання не здійснена (роботи з виготовлення ще тривають). Плановий термін поставки/монтажу – до 25.06.2026.

РІШЕННЯ ТСК 13.05.2026: проголосовано 8 «за» – звернутися до правоохоронних органів для внесення відомостей до ЄРДР щодо геокуполів – до здійснення оплати за договором.

Мета: унеможливити можливе нецільове витрачання державних коштів.

Станом на 15.05.2026 відомості внесено до ЄРДР та передано за підслідністю до відповідних правоохоронних органів. Подальші процесуальні дії та розслідування здійснюються уповноваженими органами відповідно до вимог законодавства.

2.5. Держаудитслужба: результати перевірок Луганської ОВА (4 ключових кейси)

Заступник голови Держаудитслужби Шкуропат О.Г. доповів про 7 ревізій та 3 перевірки закупівель по підпорядкованих Луганській ОВА об'єктах (2022–2025 рр.):

- 1) Лисичанськводоканал: порушень – 3,3 млн грн, не відшкодовано; матеріали передані до ГУНП Луганської обл., долучені до кримінального провадження. Номер провадження та стан – не надані (ТСК зробила офіційний запит).
- 2) УЖКГ Лисичанської МВА: порушень – ~10 млн грн; відшкодовано 900 грн (!); матеріали до ГУНП Луганської обл. Провадження № 12025136...99 від 18.08.2025, ч. 1 ст. 191 КК. За 9 місяців з моменту відкриття – результат невідомий.
- 3) Лисичанська багатoproфільна лікарня: порушень – 860 тис. грн; матеріали до ГУНП Луганської обл.
- 4) Сіверськодонецька СМБЛ (м. Українка): незаконно отримано від НСЗУ 24 млн грн (відсутня атестація лабораторії, відділення ВАІТ, ліцензія на наркотики); 21 млн грн – на депозитах. Загалом – 51 млн грн. Провадження розпочато в січні прокуратурою (прокурорський № 422613...1, ст. 364). Сіверськодонецька МВА оскаржує результати аудиту.
- 5) КДЦ Сіверськодонецький (Українка): незаконно отримано від НСЗУ – 12 млн грн; 23 млн грн – на депозитах.

Системний висновок: за 23 внутрішніми аудитами Луганської ОВА (2022–2025 рр.) встановлено 506 порушень і недоліків на 57,9 млн грн. Матеріали 6 аудитів передані до правоохоронних органів. Результати їх розгляду – невідомі.

III. ПИТАННЯ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ

За результатами засідання ТСК визначено такі питання, що потребують нормативного врегулювання:

№	Проблемне питання	Необхідні дії	Відповідальний орган
1	Однакова нормативна база для всіх ОВА незалежно від ступеня окупації – ефективна структура для Луганщини законодавчо неможлива	Зміни до Закону «Про правовий режим воєнного стану» та Закону «Про місцеві державні адміністрації»: запровадити «територіально орієнтований підхід» для визначення чисельності та функціоналу	ВРУ, КМУ (Мінрозвитку)

№	Проблемне питання	Необхідні дії	Відповідальний орган
		ОВА/ВЦА окупованих регіонів; проекти законів обіцяні Мінрозвитку	
2	Відсутність чіткого механізму використання вільних залишків бюджетів релокованих ОМС для вирішення житлових питань ВПО в інших регіонах	Зміни до Бюджетного кодексу або окремий механізм (постанова КМУ) щодо цільового використання вільних залишків бюджетів громад окупованих ТГ на житлові потреби ВПО; звернення ТСК до КМУ	ВРУ, КМУ (Мінрозвитку, Мінфін)
3	Відсутність уніфікованого порядку закупівлі майна релокованими МВА – повторення схеми «Дружба» у «Лісовій дачі»	Зміни до Закону «Про публічні закупівлі» або окремий підзаконний акт: порядок придбання нерухомості ВЦА для потреб ВПО; обов'язкові громадські слухання (не менше 5% мешканців громади) та незалежна оцінка перед купівлею	ВРУ, КМУ
4	Відсутність механізму контролю за виконанням кримінальних проваджень, відкритих за матеріалами аудитів Держаудитслужби	Законодавче закріплення обов'язку правоохоронців звітувати перед Держаудитслужбою про стан проваджень щокварталу; механізм звернення до ОГП при затягуванні	ВРУ, КМУ (ОГП, Держаудитслужба)
5	Релоковані медичні заклади змушені виконувати ті ж вимоги ліцензування/атестації, що й стаціонарні – за умов постійних переїздів через безпекову ситуацію	Зміни до Закону «Про ліцензування видів господарської діяльності» або підзаконний акт МОЗ: спрощений/продовжений режим ліцензування для релокованих медзакладів	МОЗ, КМУ
6	Відсутність чіткого порядку «цільового призначення» закупівель комунальних підприємств ОВА/ВЦА – куполи в «Лісовій дачі» не передбачені цільовою програмою, але погоджені	Зміни до порядку закупівель підприємств з державним/комунальним участю: закупівлі, не передбачені затвердженою цільовою програмою, підлягають обов'язковому перезатвердженню ради/адміністрації публічно	КМУ, ВРУ

IV. РЕКОМЕНДАЦІЇ ТИМЧАСОВОЇ СЛІДЧОЇ КОМІСІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРОВЕДЕНОГО ПАРЛАМЕНТСЬКОГО КОНТРОЛЮ

1. Кабінету Міністрів України:

1) внести узгоджені зміни до законодавства щодо територіально орієнтованого підходу до визначення структури та чисельності ОВА/ВЦА окупованих і деокупованих регіонів;

2) врегулювати механізм використання вільних залишків бюджетів громад тимчасово окупованих територій для вирішення житлових потреб ВПО в інших регіонах;

3) забезпечити спрощений механізм ліцензування релокованих медичних закладів та визначити порядок перевірки їх відповідності вимогам договорів з НСЗУ.

2. Міністерству розвитку громад та територій України:

1) запровадити незалежну оцінку та громадське обговорення перед закупівлею нерухомості ОВА/ВЦА для потреб ВПО;

2) забезпечити належне обґрунтування доцільності, вартості та подальшого використання таких об'єктів.

3. Держаудитслужбі:

1) надати ТСК інформацію щодо чотирьох кримінальних проваджень за матеріалами аудитів Луганської області із зазначенням дат передачі матеріалів та отриманих відповідей правоохоронних органів;

2) надати результати 23 внутрішніх аудитів Луганської ОВА за 2022–2025 роки.

4. Правоохоронним органам:

1) забезпечити належне процесуальне реагування на матеріали аудитів щодо діяльності Луганської ОВА та її комунальних підприємств;

2) надати ТСК інформацію про стан відповідних кримінальних проваджень у межах, дозволених законодавством та з урахуванням таємниці досудового розслідування.

5. Луганській ОВА та Сіверськодонецькій МВА:

1) надати ТСК інформацію щодо заброньованих працівників, обліку робочого часу, фактично зайнятих працівників, діяльності КП «САІР», закупівлі геоуполів та проведених громадських слухань.

I. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Виїзне засідання ТСК 20 травня 2026 року виявило суттєві відмінності в доступі громадян до державних ресурсів та послуг залежно від регіону проживання, що може свідчити про системну проблему забезпечення рівного доступу.

Стаття 24 Конституції України гарантує рівність усіх громадян перед законом без привілеїв чи обмежень за ознакою місця проживання. Проте ТСК задокументувала суттєву нерівність між ВПО залежно від регіону перебування: рівень підтримки, наявність МТП, активність ОВА у вирішенні житлових питань – кардинально різняться в трьох сусідніх областях Півдня.

Стаття 47 Конституції зобов'язує державу створювати умови для реалізації права на житло. Матеріали засідання свідчать, що жодна з трьох ОВА не має системного механізму забезпечення ВПО постійним або тимчасовим житлом, а загальні видатки обласних бюджетів на ці цілі є символічними відносно масштабу проблеми.

Стаття 143 Конституції та Закон «Про місцеве самоврядування» визначають повноваження органів місцевого самоврядування. Матеріали засідання виявили, що значна частина громад або не ухвалює програм підтримки ВПО взагалі, або ухвалює формальні програми без бюджетного забезпечення, – що фактично є невиконанням делегованих державою повноважень.

Окремою правовою проблемою є нормативна невизначеність механізму використання обласних бюджетних коштів для придбання або будівництва житла для ВПО за межами власної адміністративної одиниці. Ця прогалина фактично блокує найбільш постраждалі ОВА (Херсонська) від вирішення житлових питань своїх мешканців в інших регіонах, де останні фактично проживають. Така ситуація не має законодавчого вирішення.

Відсутність нормативно закріпленого критерію припинення статусу ВПО (задокументована на попередніх засіданнях та підтверджена цим виїзним засіданням) створює правову невизначеність – людина може роками або довічно зберігати статус без жодного юридично значущого результату для себе чи для держави.

II. ВСТАНОВЛЕНІ ФАКТИ ТА ВИЯВЛЕНІ НЕДОЛІКИ ЗА ОБЛАСТЯМИ

2.1. Одеська область: 227 тисяч ВПО, 90 млн грн на рік – результати та системні проблеми

Загальна статистика, за інформацією Одеської ОВА, наданою ТСК (станом на 20.05.2026): 227 тисяч ВПО зареєстровано; близько 50 тисяч фактично отримують фінансову підтримку від держави; 6 МТП на 1 400 місць; 192 особи перебувають у режимі примусової евакуації.

Позитивні практики Одеської ОВА:

- 1) Регіональна програма стимулювання роботодавців: 10 тис. грн за кожного працевлаштованого ВПО. У 2025 р. – 290 тис. грн / 29 осіб; у 2026 р. – 1 млн грн / 62 особи.
- 2) Грантова підтримка ВПО-підприємців: 2025 р. – 17 млн грн (65 осіб); 2026 р. (на момент засідання) – 7 млн грн (25 осіб, 143 нові робочі місця).
- 3) Субвенція 2026 р. за Постановою КМУ №301 – 47 млн грн, розподілено на 9 проєктів у різних громадах (очікується 584 облаштовані місця для ВПО).
- 4) Флагманський проєкт – с. Соборне (Бессарабська ТГ): відновлення 70-квартирного будинку (кол. військове містечко) загальною вартістю понад 80 млн грн, з яких 60+ млн – гранти УВКБ ООН. Очікується здача «під ключ» протягом кількох місяців.
- 5) Системні проблеми Одеської ОВА:
- 6) Місто Одеса (найбільший концентратор ВПО в регіоні) у 2025 р. не подало жодної заявки на субвенцію для облаштування МТП – відсутність проєктно-кошторисної документації. Член ТСК Неклюдов В.М. ініціював перевірку відповідних витрат міської ради.
- 7) З 230 об'єктів, обстежених за Законом №4080 (17 комунальної + 213 державної власності), більшість виявилися непридатними: прибережна зона, аварійний стан, вже заселені, судові провадження або зруйновані. Значна частина об'єктів Фонду державного майна вже передана Міноборони або перебуває в оренді.
- 8) Відсутність системної роботи з територіальними громадами: лише одна громада (Татарбунарська) виділила реальні кошти з місцевого бюджету на ВПО (200 тис. грн). У більшості громад програми ухвалені формально без бюджетного фінансування.
- 9) ОВА не надавала пропозицій до Стратегії ВПО (2023–2025 рр.) та нинішнього проєкту стратегії (2026–2030 рр.) незважаючи на те, що саме ОВА є виконавцями.

2.2. Херсонська область: унікальний контекст та критичне відставання у вирішенні житлових питань ВПО

Загальна статистика, за даними, наведеними Херсонською ОВА на засіданні ТСК 20.05.2026: офіційно зареєстровано 314 тисяч ВПО по всій Україні; на деокупованій території залишається 48 тисяч; в самій Херсонській обл. перебуває орієнтовно 140–150 тисяч осіб (цифра нестабільна через постійну міграцію залежно від безпекової ситуації); бюджет ОВА – 7,3 млрд грн (1,5 млрд – обласний, 5,8 млрд – трансферти).

Пріоритети Херсонської ОВА у 2025 р.: сили оборони – 903 млн грн (спільно з бюджетами місцевих ВЦА); логістика та фортифікація – 110 млн грн; геріатричні заклади в Миколаєві та Черкасах – 30 млн грн.

Стан житлового питання: Херсонська ОВА не придбала, не побудувала жодного об'єкта житла для ВПО за межами Херсонської обл. – там, де більшість херсонців фактично проживають (Кривий Ріг, Дніпро, Миколаїв та ін.). Аргумент: відсутність чіткого нормативного механізму.

Діючі МТП: 7 об'єктів (2 офіційних МТП + 5 гуртожитків) на 450 осіб; модульне містечко Киселівка – 204 особи (розраховане на 320).

Субвенція 2025 р. (13,3 млн грн) – не використана через відсутність відповідних об'єктів (всі 154 об'єкти від Фонду держмайна не відповідали критеріям). Субвенція 2026 р. (8,5 млн) – освоюється для будівництва модульного містечка у Високопільлі (50–60% готовності).

Партнерські проєкти в стадії переговорів: Фонд Хансена – модульне соціальне житло у В.Олександрівці (договір підписано, будівництво ще не розпочато); МОМ та ООН – переговори щодо фінансування тривають.

Висновок ТСК: при бюджеті 7,3 млрд грн (включно з трансфертами) та лише 7 закладами МТП на 450 місць для 314 тисяч зареєстрованих ВПО масштаб незадоволеної потреби є критичним. Більшість херсонців, що проживають в інших областях, позбавлені системної підтримки від власної ОВА у вирішенні житлових питань.

2.3. Миколаївська область: 118 тисяч ВПО, активні партнерства, але мізерна частка обласного бюджету

Загальна статистика, за даними, наведеними Миколаївською ОВА на засіданні ТСК 20.05.2026: 118 тисяч ВПО (37 тисяч – з Херсонщини, решта – внутрішні переселенці Миколаївської обл.); 1 598 місць соціального житла; 381 особа в МТП; 75 модульних будинків від данських партнерів.

Видатки обласного бюджету на ВПО з 2022 по 2026 р. – 462,5 млн грн (різні напрями: виплати, соціальні послуги, МТП, психологічна допомога, зайнятість). Для порівняння: загальний бюджет ОВА – кілька мільярдів гривень.

Програма «Відновлення» у Миколаївській обл.: 11 488 заяв; підтверджено 7 508 – отримали компенсацію на 560 млн грн; 1 575 власників – сертифікати на купівлю житла (2+ млрд грн).

Ключова проблема: ТСК встановила, що за 2025 р. за рахунок державної субвенції облаштовано лише 86 нових місць. При 118 тисячах ВПО (навіть якщо врахувати, що значна частина вирішила житлове питання самостійно або через

«єВідновлення») темп забезпечення є недостатнім з огляду на масштаб заявленої потреби.

Питома вага видатків на ВПО з обласного бюджету залишається незначною. За оцінкою члена ТСК Горбенка Р.О., основний обсяг результатів припадає на державні програми та міжнародну підтримку; роль власних ініціатив ОВА потребує окремої оцінки.

2.4. Держаудитслужба: встановлені порушення

По трьох областях Держаудитслужба провела: 71 державний фінансовий аудит; 254 ревізії; 211 перевірок закупівель; понад 4 тисячі моніторингів закупівель. За напрямом будівництва та облаштування МТП для ВПО – 16 контрольних заходів.

Ключові встановлені порушення:

- 1) Одеська обл.: Управління капітального будівництва Одеської міської ради – завищення вартості і обсягів робіт на 23 млн грн; Департамент міського господарства Одеської міськради – 14 млн грн; Одеська ОДА – порушення у гуманітарній допомозі на 4 млн грн; «Обласний центр методичної роботи та соціальних виплат» – 4 млн грн (у т.ч. 1 млн – гуманітарна допомога). Всі матеріали передані до правоохоронних органів. Розпочато досудові розслідування.
- 2) Херсонська обл.: Калинівська сільська рада – порушення на 14 млн грн (6 млн – завищення вартості ремонту житлового фонду); Чорнобаївська сільська рада – 2 млн грн (у рамках проєкту «Пліч-о-пліч»); Великоолександрівська сільська рада – 1 млн грн. Матеріали передані до правоохоронців.
- 3) Миколаївська обл.: Департамент містобудування, архітектури, капбудівництва Миколаївської ОВА – 5 млн грн (завищення вартості робіт з ліквідації наслідків агресії). Матеріали передані до правоохоронців.
- 4) За програмою Ukraine Facility: по трьох областях – 86 контрольних заходів. Порушення у ліцях Одеської обл. (укриття) – 6 млн грн; в об'єктах Херсонської обл. – 3+ млн грн; в Миколаївській обл. – 2 млн грн.

КРИТИЧНИЙ СИСТЕМНИЙ НЕДОЛІК: Держаудитслужба не має механізму контролю за реагуванням правоохоронців на передані матеріали. На засіданні ТСК встановлено, що прокуратури Одеської та Миколаївської областей не мають систематизованої взаємозв'язки з матеріалами Держаудитслужби – «нема комунікації» (цитата з засідання).

2.5. Системна проблема: незастосування обласних бюджетних коштів для вирішення житлових питань ВПО

ТСК встановила єдину наскрізну системну проблему для всіх трьох областей:

обласні бюджети фактично не використовуються для системного вирішення житлових питань ВПО.

Три різні аргументи трьох ОВА:

- 1) Одеська ОВА: активно залучає міжнародні кошти та субвенції, але основний результат – завдяки УВКБ ООН (60+ млн грн), а не власним коштам.
- 2) Херсонська ОВА: посиляється на відсутність нормативного механізму придбання/будівництва житла для ВПО в інших регіонах; одночасно витрачає 903 млн грн на сили оборони.
- 3) Миколаївська ОВА: частка обласного бюджету на ВПО незначна, основні досягнення – державні субвенції та міжнародні партнери (данці, УВКБ).

Спільний знаменник: відсутній чіткий нормативний механізм, який би зобов'язував ОВА виділяти визначену частку обласного бюджету на житлові потреби ВПО та встановлював порядок придбання/будівництва житла для ВПО за межами власної адміністративної одиниці.

ІІІ. ПИТАННЯ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ

За результатами виїзного засідання ТСК визначено такі питання, що потребують законодавчого або нормативного врегулювання:

№	Проблемне питання	Необхідні дії / тип документу	Відповідальний орган
1	Відсутність законодавчого механізму використання коштів ОВА для придбання/будівництва житла для ВПО за межами власної адміністративної одиниці	Зміни до Бюджетного кодексу України або окремий закон щодо цільового використання коштів ОВА для вирішення житлових питань ВПО; постанова КМУ з порядком придбання, критеріями та контролем	ВРУ, КМУ
2	Відсутність зобов'язання ОМС та ОВА виділяти мінімальну частку бюджету на підтримку ВПО та програми їх інтеграції	Зміни до бюджетного законодавства (мінімальні нормативи видатків на ВПО з місцевих бюджетів); відповідні положення в нових редакціях програм субвенцій	ВРУ (Комітет з питань бюджету), КМУ
3	Формальне ухвалення програм підтримки ВПО громадами без бюджетного забезпечення – де-факто невиконання делегованих повноважень	Механізм контролю за бюджетним забезпеченням ухвалених програм; відповідальність за прийняття незабезпечених бюджетних програм	КМУ, Мінфін, органи фінансового контролю

№	Проблемне питання	Необхідні дії / тип документу	Відповідальний орган
4	Відсутність механізму координації між Держаудитслужбою та правоохоронними органами щодо реагування на передані матеріали	Зміни до Закону «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю»: запровадження обов'язкового зворотного зв'язку від правоохоронців до аудиторів; моніторинг стану кримінальних проваджень	ВРУ, КМУ (Держаудитслужба, ОГП)
5	Відсутність критеріїв та порядку припинення статусу ВПО при задоволенні житлових та інших ключових потреб	Зміни до Закону «Про забезпечення прав і свобод ВПО»: визначення умов, за яких статус припиняється, з урахуванням гарантій непогіршення становища особи	ВРУ
6	Відсутність єдиного центру збору, обробки та доступу до даних про ВПО між ОВА, громадами, ПФУ, Мінсоцполітики	Законодавче зобов'язання щодо міжвідомчого обміну даними про ВПО; єдиний реєстр з можливістю відстеження статусу задоволення потреб кожного ВПО	КМУ, Мінцифри, Мінсоцполітики
7	Відсутність механізму залучення ОВА до участі у розробці державних стратегій та програм щодо ВПО, які вони мають виконувати	Законодавче закріплення обов'язкового погодження проєктів стратегій та програм підтримки ВПО з відповідними ОВА до їх прийняття КМУ	КМУ, ВРУ

IV. РЕКОМЕНДАЦІЇ ТИМЧАСОВОЇ СЛІДЧОЇ КОМІСІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРОВЕДЕНОГО ПАРЛАМЕНТСЬКОГО КОНТРОЛЮ

1. Кабінету Міністрів України:

- 1) врегулювати механізм використання коштів обласних бюджетів для придбання або будівництва житла для ВПО в інших регіонах;
- 2) забезпечити розроблення та реалізацію Стратегії щодо ВПО на 2026–2030 роки з визначеними КРІ, строками, відповідальними органами та фінансуванням;
- 3) запровадити щоквартальний моніторинг виконання обласних програм підтримки ВПО.

2. Профільним міністерствам та центральним органам виконавчої влади:

- 1) опрацювати питання встановлення єдиних підходів до фінансування програм підтримки ВПО залежно від їх фактичної чисельності;
- 2) забезпечити координацію ОВА та отримання їхніх пропозицій до Стратегії щодо ВПО;
- 3) удосконалити механізм контролю за реагуванням правоохоронних органів на матеріали перевірок Держаудитслужби.

3. Держаудитслужбі:

- 1) запровадити системний моніторинг реагування правоохоронних органів на передані матеріали перевірок;
- 2) розглянути питання проведення аудиту ефективності використання коштів обласних бюджетів у частині видатків на підтримку ВПО.

4. Одеській та Херсонській ОВА, Одеській міській раді:

- 1) надати ТСК інформацію щодо використання бюджетних коштів на підтримку ВПО, реалізації житлових програм та причин невикористання або відмови від передбачених механізмів державної підтримки;
- 2) надати конкретні пропозиції щодо вирішення житлових питань ВПО.

5. Офісу Генерального прокурора та відповідним обласним прокуратурам:

- 1) надати ТСК інформацію про стан досудових розслідувань за матеріалами Держаудитслужби щодо виявлених порушень та результати реагування.

6. Фонду державного майна України:

- 1) спільно з Одеською ОВА переглянути перелік державних об'єктів, запропонованих для розміщення ВПО, з метою вилучення непридатних та визначення реально придатних об'єктів

I. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Питання, розглянуті на засіданні 9 червня 2026 року, стосуються реалізації фундаментальних конституційних гарантій та виявляють системні збої в правоохоронній та виконавчій вертикалях держави.

Стаття 3 Конституції України визначає людину, її життя і здоров'я, честь і гідність найвищою соціальною цінністю. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність – і обставини, зафіксовані на засіданні ТСК щодо діяльності або бездіяльності окремих органів, можуть свідчити про неналежне виконання відповідних обов'язків.

Стаття 24 Конституції України гарантує рівність громадян перед законом без будь-яких обмежень за ознакою місця проживання або іншими ознаками. ТСК зафіксувала системну нерівність між категоріями ВПО: особи, переміщені з 2014 року, позбавлені частини прав, якими користуються ВПО після 2022 року, що може свідчити про порушення статті 24.

Стаття 47 Конституції України закріплює право кожного на житло. Відсутність системи обліку постраждалих, невиконання закону про реєстр шкоди та нереалізованість програм компенсації унеможливають реалізацію цього права для мільйонів громадян.

Стаття 55 Конституції України гарантує судовий захист прав і свобод. Проте вимога звертатись до суду для реєстрації актів цивільного стану, що відбулися на ТОТ, перетворює конституційне право на бюрократичний бар'єр, особливо критичний в умовах збройної агресії.

Статті 116–117 Конституції визначають відповідальність Кабінету Міністрів за реалізацію законів. Невиконання урядом законодавчих обов'язків (неподання до ВРУ законопроекту про підтримку постраждалих в строк до 18.02.2025 р.; незатвердження Стратегії ВПО) може свідчити про порушення Конституції, а не лише управлінським збоєм.

Стаття 131-1 Конституції визначає прокуратуру органом, що здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням. Документально зафіксовані обставини щодо визначення підслідності, тривалості окремих розслідувань та руху матеріалів можуть свідчити про неналежне здійснення процесуального реагування та потребують правової оцінки компетентних органів.

Особливої правової ваги набуває той факт, що кримінальні провадження щодо розкрадань коштів ВПО відкриваються лише після прямих звернень ТСК – парламентського органу. Це може свідчити про недостатню спроможність окремих ланок правоохоронної системи самостійно виявляти та реагувати на можливі правопорушення у сфері використання публічних коштів і потребує окремої оцінки компетентних органів.

II. ВСТАНОВЛЕНІ ФАКТИ ТА ВИЯВЛЕНІ НЕДОЛІКИ

2.1. Спроба втручання Сіверськодонецької МВА у діяльність ТСК та відкриття кримінальних проваджень

28 травня 2026 року на адресу ТСК надійшов лист начальника Сіверськодонецької МВА, що містить ознаки втручання в діяльність Комісії. За оцінкою секретаріату, лист є спробою вплинути на роботу ТСК після того, як Комісія прийняла рішення про звернення до правоохоронних органів у зв'язку з ймовірними фактами розкрадань бюджетних коштів.

Результат попередньої роботи ТСК: за зверненням Комісії від 15 травня 2026 року відкрито 3 кримінальних провадження щодо посадових осіб Сіверськодонецької МВА, комунального підприємства «Зелене місто» та Агентства інвестицій. Зокрема:

1) провадження за фактом придбання майнового комплексу «Лісова дача» (Закарпатська обл., Берегівський р-н) – відкрито 21.05.2026 р. Закарпатською обласною прокуратурою (ч. 2 ст. 364 КК);

2) провадження щодо службових осіб МВА у м. Києві – відкрито Київською міською прокуратурою (ч. 5 ст. 191 КК);

3) провадження щодо геокуполів – перебуває в стадії розслідування.

Тимчасова слідча комісія Верховної Ради України прийняла рішення: звернутися до Президента України з пропозицією провести службове розслідування щодо начальника Сіверськодонецької МВА та відсторонити її від посади на період розслідування; направити відповідний лист до Офісу Генерального прокурора, Закарпатської та Київської міської прокуратур для долучення до матеріалів кримінальних проваджень. Голосування: 8 «за», одноголосно.

2.2. Системні порушення прав ВПО

Під час підготовки висновків та рекомендацій Тимчасова слідча комісія врахувала положення щорічної доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2025 році, у частині, що стосується забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб та осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації. (Омбудсмен України)

Окремі положення доповіді мають безпосереднє значення для предмета діяльності ТСК, оскільки в них також зафіксовано системні проблеми державної політики, обліку, забезпечення прав та доступу до механізмів підтримки ВПО і постраждалих осіб.

Зокрема, увагу ТСК привернуто до:

1) відсутності належно сформованої та затвердженої довгострокової державної політики у сфері внутрішнього переміщення;

2) недостатності державного механізму аналізу причин зміни або припинення статусу ВПО, що створює ризик втрати державою актуальної інформації про фактичне переміщення та потреби відповідних категорій населення;

3) незавершеності формування повноцінної державної системи обліку постраждалих внаслідок збройної агресії, що безпосередньо впливає на можливість держави формувати належну доказову базу для реалізації майбутніх компенсаційних механізмів;

4) наявності нерівних умов доступу окремих категорій ВПО до державних програм підтримки та компенсаційних механізмів залежно від часу переміщення та інших обставин.

ТСК вважає принципово важливим, що зазначені проблеми не є виключно результатом окремих випадків або недоліків роботи окремих органів, а мають ознаки системного характеру та потребують комплексного реагування на рівні державної політики.

У зв'язку з цим ТСК взяла зазначену інформацію до відома та врахувала її під час формування власних висновків і рекомендацій, при цьому не підмінюючи висновками Уповноваженого результати власного парламентського контролю.

Наведені у Щорічній доповіді проблемні питання розглядаються ТСК як додаткове інституційне підтвердження необхідності перегляду існуючих механізмів державного управління у сфері внутрішнього переміщення та захисту прав постраждалих осіб.

За результатами проведеної роботи ТСК вважає необхідним забезпечити:

1) формування та затвердження цілісної державної політики щодо ВПО з чіткими цілями, відповідальними органами, джерелами фінансування та показниками результативності;

2) удосконалення системи обліку ВПО та забезпечення держави достовірною інформацією про фактичне місце перебування, причини переміщення, повернення, повторне переміщення та припинення відповідного статусу;

3) завершення створення національної системи обліку постраждалих осіб та забезпечення її належного фінансування і функціонування як складової майбутнього механізму компенсації завданої шкоди;

4) проведення оцінки чинних державних програм підтримки ВПО на предмет їх доступності, недискримінаційності та відповідності фактичним потребам різних категорій переміщених осіб;

5) визначення чіткої системи відповідальності органів державної влади за формування та реалізацію політики у сфері внутрішнього переміщення.

Таким чином, позиція Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини врахована ТСК не як самостійний висновок Комісії, а як важливе додаткове джерело оцінки системних проблем, яке кореспондується з питаннями, дослідженими ТСК у межах її предмета діяльності.

Виявлені проблеми потребують не лише констатації, а прийняття конкретних управлінських, нормативних та організаційних рішень на рівні Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади та, за необхідності, Верховної Ради України..

2.3. Аналіз проєкту Стратегії ВПО: відсутність вимірюваних показників

Голова ТСК Козир С.В. здійснив аналіз проєкту Стратегії ВПО за дев'ятьма критеріями (тип, вимірювання, відповідальні, строк, бюджет). Результат: жоден із дев'яти пунктів не містить відповіді по жодному з критеріїв – всюди «ні». Документ є декларацією без жодного механізму виконання.

Голова ТСК окремо порушив питання відсутності у законодавстві критерію припинення статусу ВПО: в чинному законодавстві не визначено умов, за яких особа перестає вважатися ВПО, що унеможливорює планування і веде до невизначеності бюджетного навантаження.

2.4. Законопроєкт щодо використання житлових ваучерів у програмі «Оселя»

Суть проблеми: зміни до Постанови КМУ №856 та №1176, що дозволяють використовувати житлові ваучери у «Оселі», вже підготовлені і розглядаються урядовим комітетом. Проте без змін до законів (про державну реєстрацію речових прав, про нотаріат) нотаріуси позбавлені правових підстав оформляти обтяження іпотеки під час використання ваучера – ваучер юридично «не може» бути першим внеском.

Рішення ТСК: підтримати реєстрацію та просування законопроєкту від імені Комісії (голосування: 9 «за», одноголосно).

Додатково встановлено: програма «Оселя» не дозволяє використовувати ваучер для погашення вже отриманого кредиту (лише як перший внесок). Питання розширення функціоналу ваучера залишилося відкритим.

2.5. Стан розслідування можливих правопорушень у сфері використання коштів для ВПО: виявлені системні проблеми

ГУНП у Луганській області. 19 тисяч кримінальних проваджень загалом, жодного – безпосередньо щодо використання коштів на відновлення житла для

ВПО. Три провадження за результатами аудитів передані за підслідністю до інших регіонів (Буча, Дніпро, Одеса). Виявлено конфлікт інтересів: Луганська ОВА виділяє поліції субвенцію (9 млн – 2024 р., 10 млн – 2025 р., 18 млн – 2026 р.). Встановлено лише один обвинувальний акт, скерований до суду, сума збитків 657 тис. грн.

ГУНП у Київській області. Розслідує 4 провадження за матеріалами Рахункової палати, усі за ст. 191 КК (привласнення у великих розмірах). Провадження 471 і 476 – розслідуються 6 місяців, будівельно-технічні експертизи ще тривають (Бокаріус). Реально профінансовано по кожному ~13 млн грн (загальна сума договорів – по 113 млн), фінансування зупинено.

ГУНП у Закарпатській області. За 4 роки – нуль самостійно ініційованих проваджень за матеріалами РП та аудитслужби. Кримінальне провадження за звітом РП передане до районного відділку Тячева, де за 6 місяців навіть не встановлено суму збитків. Єдина «перемога» – обвинувальний акт щодо приватного підприємця за ст. 367 ч. 1 (247 тис. грн.).

Закарпатська обласна прокуратура. Провадження щодо Тячівської лікарні (приєднаний акт РП) закрито в грудні 2025 р. – «відсутній склад злочину». Зафіксовані аудитом недоліки на 6 об'єктах ВПО не завершилися судовими рішеннями станом на зазначену дату. Акт ревізії Перечинської лікарні (листопад 2024) досі не внесений до ЄРДР.

Офіс Генерального прокурора. Після першого листа ТСК надіслав відповідь у дусі «передамо до регіонів». Лише після повторного листа ТСК з юридичним аналізом відкрито 3 кримінальних провадження. Провадження щодо однієї схеми розподілені між трьома різними слідчими підрозділами (Київ, Буча, Закарпаття) – питання їх об'єднання лише розглядається.

НП України (центральний рівень). Загалом по системі – близько 60 кримінальних проваджень, відкритих за матеріалами РП і Держаудитслужби. З них до суду направлено 11, повідомлено про підозру 17 особам. Сума арештованого майна – лише 3 млн грн. Зауваження ТСК: 50-мільйонне провадження (розкрадання в Луганській ОВА) передано до Бучанського райвідділу, а не до НАБУ (потрібна кваліфікація ч. 5 ст. 191 + сума понад 3,28 млн – підслідність НАБУ).

ІІІ. ПИТАННЯ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ

За результатами аналізу матеріалів засідання ТСК визначено такі питання, що потребують законодавчого або нормативного врегулювання:

№	Проблемне питання	Необхідні дії / тип документу	Відповідальний орган
1	Відсутність затвердженої Стратегії державної політики щодо ВПО – КМУ порушує законодавчий обов'язок	Невідкладне затвердження стратегії та операційного плану постановою КМУ; звернення ТСК до Прем'єр-міністра з вимогою визначити строк	КМУ (Мінсоцполітики)
2	Невиконання КМУ законодавчого обов'язку: неподаний до ВРУ законопроект про підтримку постраждалих (строк – 18.02.2025)	Розроблення і подання законопроекту до ВРУ; за наявності проекту – його внесення на розгляд	КМУ, ВРУ
3	Відсутність законодавчого механізму позасудової реєстрації актів цивільного стану, що відбулися на ТОТ	Розроблення і подання законопроекту (адміністративна процедура замість судової); звернення ТСК до Мін'юсту	ВРУ, Мін'юст
4	Правова нерівність ВПО за датою переміщення (до/після 2022 р.) – порушення ст. 24 Конституції	Нова постанова КМУ або зміни до чинної, що поширять програми підтримки на всіх ВПО незалежно від дати виїзду; за потреби – зміни до Закону «Про ВПО»	КМУ (за участю ВРУ)
5	Відсутність критерію припинення статусу ВПО в законодавстві	Зміни до Закону «Про забезпечення прав і свобод ВПО»: визначення умов, за яких статус ВПО припиняється; передбачення відповідних соціальних гарантій на перехідний період	ВРУ
6	Відсутність технічної можливості зазначення причини самозняття з реєстру ВПО через Дію	Технічне доопрацювання застосунку «Дія»; звернення ТСК до Мінцифри з конкретним строком виконання	Мінцифри (КМУ)
7	Незапуск системи обліку постраждалих осіб (Закон №4071, Постанова №450) через відсутність фінансування	Передбачення окремого рядка в Держбюджеті; пошук альтернативних партнерів або власне фінансування; звернення ТСК до КМУ	КМУ, ВРУ (Комітет з бюджету)
8	Правова прогалина: житловий ваучер не може бути використаний як перший внесок в «ЄОселі» через відсутність нотаріального механізму	Прийняття підготовленого законопроекту (зміни до законів про реєстрацію речових прав та нотаріат); реєстрація від імені ТСК	ВРУ (першочерговий пріоритет)

№	Проблемне питання	Необхідні дії / тип документу	Відповідальний орган
9	Конфлікт інтересів: ОВА фінансують підпорядковані їм органи поліції, які мають розслідувати злочини самих ОВА	Законодавче врегулювання: заборона фінансування підрозділів поліції безпосередньо з бюджетів ОВА без незалежного контролю; перегляд механізму субвенцій	ВРУ (Комітети з правоохоронної та бюджетної діяльності)

IV. РЕКОМЕНДАЦІЇ ТИМЧАСОВОЇ СЛІДЧОЇ КОМІСІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРОВЕДЕНОГО ПАРЛАМЕНТСЬКОГО КОНТРОЛЮ

1) Кабінету Міністрів України: врегулювати виявлені ТСК системні проблеми у сфері захисту прав ВПО та постраждалих осіб, зокрема забезпечити затвердження державної Стратегії щодо ВПО, подання законопроекту про підтримку осіб, яким завдано немайнової шкоди внаслідок агресії РФ, та завершення створення державної системи обліку постраждалих осіб.

2) Профільним комітетам Верховної Ради України: опрацювати законодавчі ініціативи, підготовлені та/або зареєстровані за результатами роботи ТСК, щодо житлових ваучерів і «єОселі», статусу та прав ВПО, а також позасудової реєстрації актів цивільного стану на ТОТ, і за результатами внести Верховній Раді України відповідні рекомендації.

3) Міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади: у межах компетенції усунути виявлені ТСК організаційні та нормативні недоліки у сфері обліку ВПО, доступу до державних програм підтримки та компенсаційних механізмів, забезпечивши рівний доступ ВПО до державних гарантій незалежно від дати переміщення.

Контроль: відповідним органам поінформувати ТСК про результати виконання рекомендацій у визначені Комісією строки.

I. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Засідання ТСК 30 червня 2026 року зафіксувало комплекс системних правових проблем, що стосуються реалізації конституційних прав громадян, постраждалих внаслідок збройної агресії.

Стаття 47 Конституції України гарантує право на житло та зобов'язує державу створювати умови для реалізації цього права. ТСК встановила, що громадяни, які отримали схвалені сертифікати на компенсацію за знищене житло, фактично не можуть реалізувати це право через відсутність фінансування – державні зобов'язання не виконуються в строки, визначені програмою «єВідновлення».

Стаття 22 Конституції передбачає, що конституційні права не можуть бути звужені. Застосування принципу «зони активних бойових дій» (Постанова КМУ №815) у спосіб, що виключає пошкоджене (не знищене) майно з права на будь-яку

компенсацію під час ведення бойових дій, – *de facto* звужує конституційне право власності (стаття 41) і право на соціальний захист (стаття 46) для найбільш постраждалих категорій громадян.

Стаття 24 Конституції гарантує рівність усіх громадян. ТСК зафіксувала, що різні комісії в різних громадах застосовують різні підходи до визнання об'єктів знищеними (від 81% до значно нижчого порогу) – через відсутність єдиних нормативно закріплених методик, що порушує принцип рівного доступу до державних гарантій.

Окрема конституційно-правова проблема – інституційна. Відсутність Міністра (Кулеба О.В.) та Віцепрем'єра на засіданні ТСК, попри офіційне запрошення та підтвердження явки, може свідчити про недотримання вимог статті 89 Конституції та Закону «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», відповідно до яких посадові особи зобов'язані з'являтися на засідання ТСК за викликом.

Стаття 41 Конституції гарантує право власності. ТСК зафіксувала ситуацію, коли нормативна невизначеність статусу окремих територій (розрив у Наказі №376) призводить до часткового позбавлення громадян пільг, соціальних виплат, доплат до заробітних плат – без будь-якого законодавчого рішення чи компенсаторного механізму.

II. ВСТАНОВЛЕНІ ФАКТИ ТА ВИЯВЛЕНІ НЕДОЛІКИ

2.1. Неявка Віцепрем'єр-міністра Кулеби О.В. на засідання ТСК: питання належного забезпечення парламентського контролю

ТСК зафіксувала, що Віцепрем'єр-міністр з відновлення України та Міністр розвитку громад і територій України Кулеба Олексій Володимирович не з'явився на засідання ТСК 30.06.2026, попри офіційне запрошення та підтверджену явку. Аргумент представника Мінрозвитку – нарада «в будівлі на вул. Банковій» (Офіс Президента).

Члени ТСК зафіксували системний характер проблеми:

протягом всього часу роботи ТСК цього скликання Кулеба О.В. жодного разу не з'явився на засідання;

понад 50–60% питань порядку денного ТСК стосуються безпосередньо предмету відання Міністерства розвитку громад і територій;

за 15 заходів Міжфракційного депутатського об'єднання «ВПО України» жодного разу заступник міністра не з'явився, лише двічі були присутні консультанти/спеціалісти департаментів.

Рішення ТСК: перенести перше питання порядку денного (єВідновлення) на окреме засідання в четвер (02.07.2026) за обов'язкової участі Кулеби О.В. – за

відсутності поважних причин застосувати процедуру приводу відповідно до законодавства про ТСК.

2.2. Проблеми реалізації програми «Відновлення»

На підставі матеріалів ТСК та інформації Офісу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини зафіксовано системні проблеми реалізації програми «Відновлення», зокрема:

- 1) За інформацією, розглянутою ТСК станом на 30.06.2026, кількість скарг від громадян на несправедливість та затягування «Відновлення» зросла у десятки разів за останній рік.
- 2) Громадяни отримали схвалені сертифікати, але не можуть придбати житло: фінансування або заблоковане, або виділяється «мізерними порціями». Мінрозвитку у листах офіційно повідомляє, що фінансування розпочнеться лише у 4-му кварталі 2026 р. (тобто не раніше жовтня).
- 3) Головна причина відмов у виплатах – відсутність даних у Державному реєстрі речових прав через знищення паперових архівів на окупованих/прифронтових територіях. Спрощеного механізму верифікації (через покази свідків, цифрові сервіси) не створено.
- 4) За останніми даними, розглянутими ТСК станом на 30.06.2026, інвентаризація майна, яка мала бути завершена до кінця 2024 р., виконана менш ніж на 50%.
- 5) Люди вносять завдатки за квартири (очікуючи виплати за сертифікатами), продавці відмовляються від угод через багатомісячне очікування.

Позиція ТСК: відсутня реальна комунікація з постраждалими – громадянам не повідомляють про конкретні строки початку фінансування.

2.3. Постанова КМУ №815 (дистанційне обстеження): три рівні системної дисфункції

ТСК заслухала детальний звіт Херсонської ОВА та Бериславської МВА по Постанові КМУ №815 від 07.07.2025 про дистанційне обстеження зруйнованого майна в зонах активних бойових дій. Виявлено три рівні системних проблем:

РІВЕНЬ 1: Нормативна невизначеність порогу знищення.

- 1) Постанова №815 в поєднанні з Наказом Мінрозвитку №144 встановлює, що виплата компенсації можлива лише при 3-й категорії пошкоджень (81–100% руйнувань об'єкта в цілому).
- 2) Де-факто визнати цілий багатоквартирний будинок знищеним на понад 80% – майже неможливо, якщо зруйнований лише один під'їзд або дах. Люди в неушкоджених квартирах отримують відмову.

- 3) Різні комісії в різних громадах застосовують різні підходи: хтось приймає рішення по під'їзду (частково), хтось по цілому будинку, хтось відмовляє. Єдина методика – відсутня.

РІВЕНЬ 2: Практична неможливість дистанційного обстеження в зонах бойових дій.

- 1) Власні дрони громад не можуть літати без дозволу Генштабу – можуть стати ціллю РЕБ або бути сплутані з ворожими.
- 2) РЕБ противника глушить координати – дані GPS дронів не відповідають координатам Держгеокадастру, що у майбутньому може потягти кримінальну відповідальність виконавців.
- 3) Космічні знімки (Космічне агентство) мають низьку якість в осінньо-зимовий період; з квітня–травня 2026 р. якість покращилась, але методики їх використання нормативно не закріплено.
- 4) Технічне обстеження за методикою №144 – лише очне, з інструментами. Проводити його дистанційно не дозволяється, але очно – фізично неможливо (смертельна небезпека).
- 5) Правоохоронці вже звертаються до технічних спеціалістів, які підписували звіти по об'єктах без фактичного виходу.

РІВЕНЬ 3: Невизначеність статусу заяв при зміні перліку бойових територій.

- 1) Якщо населений пункт переходить зі статусу «підконтрольна» до «окупована», незрозуміло, чи дійсні раніше ухвалені рішення комісій.
- 2) По Донецькій обл.: 10 тисяч заяв подано по Покровську; якщо місто буде включено до переліку окупованих – статус усіх 10 тисяч рішень під питанням.
- 3) Офіційні листи Омбудсмена до Мінрозвитку залишаються без змістовних відповідей (відписки з посиланням на закон №11444)

2.4. Статистика по Херсонській ОВА (станом на 30.06.2026)

За даними Херсонської ОВА:

- 1) Загалом зруйновано або пошкоджено – 45 000 об'єктів (41 300 – приватні будинки); приріст 1,5–2% щомісяця.
- 2) Подано заяв – 17 644; опрацьовано – 13 376; позитивних рішень – 9 757; виплачено – 6 288 598 222 грн.
- 3) За Постановою №815 (дистанційне обстеження, зони бойових дій): подано 1 148 заяв; фактично опрацьовано 3 932 (включаючи активований архів); проведено 2 110 дистанційних обстежень; потреба, що залишається – ще 3 000+ заяв.

- 4) Бериславська МВА: 1 112 заяв; розглянуто 582 ($\approx 52\%$); 219 позитивних, 363 відмови. Основна причина відмов – неможливість визнати цілий багатоквартирний будинок знищеним при часткових руйнуваннях.
- 5) 90% матеріалів для дистанційного обстеження надано військовими. Фінансові заохочення для військових оформлені офіційно (субвенції на дрони). Власні дрони громад – не використовуються через заборону польотів.

2.5. Розрив у Наказі №376 (перелік територій бойових дій): «два місяці в правовому вакуумі»

ТСК зафіксувала двомісячний розрив у статусі окремих громад Херсонської та інших областей (Кочубеївка, частина Олександрівки, Калинівська ТГ та ін.):

- 1) Перша редакція Наказу №376 набула чинності 05.06.2026; наступна редакція – 22.06.2026. Розрив – 17 днів.
- 2) Причина: тривале погодження в Міністерстві оборони + юстування. Процедура погодження з Генштабом не автоматизована.

Практичні наслідки розриву:

- 3) втрата надбавок до заробітних плат медиків, педагогів, комунальників у зонах бойових дій;
- 4) ризик призупинення/скорочення виплат ВПО через зміну статусу їхнього місця виходу;
- 5) блокування пільгових кредитів фермерів у прифронтових районах;
- 6) припинення дії режиму «критичної інфраструктури» для окремих об'єктів;
- 7) втрата права на бронювання для окремих категорій працівників.

Представник Мінрозвитку Рябикін О.В.: наслідки «не будуть значними», можна врегулювати бухгалтерськими процедурами (преміювання). ТСК оцінює цю позицію як недостатню та таку, що не враховує реального соціального навантаження.

Критична проблема, зафіксована ТСК: громади підключаються до списку бойових, серед іншого, щоб їх мешканці отримували виплати ВПО (2–3 тис. грн). Фактично статус «бойова зона» перетворився на умову доступу до соціальної допомоги, що спотворює сам механізм.

ІІІ. ПИТАННЯ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ

За результатами засідання ТСК визначено такі питання, що потребують нормативного врегулювання на рівні Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України:

№	Проблемне питання	Необхідні дії	Відповідальний орган
1	Відсутність єдиної методики визначення ступеня знищення об'єктів (поріг 81% не відповідає реаліям при частковому руйнуванні будинків)	Мінрозвитку: затвердити нову методику (зміни до Наказу №144), що передбачає можливість обстеження за знищеним під'їздом / структурною частиною; передбачити критерій «економічна недоцільність відновлення» для прифронтових зон	Мінрозвитку, КМУ
2	Відсутність нормативно закріпленого порядку дистанційного обстеження із залученням військових (Постанова №815 не передбачає такого механізму, хоча він де-факто використовується)	Зміни до Постанови КМУ №815: внести норму про дозволений порядок надання матеріалів від Збройних Сил; неурегулювати статус отриманих від ЗСУ відео/фото як доказової бази	КМУ (Мінрозвитку, Генштаб)
3	Відсутність дозволу Генштабу на польоти цивільних дронів у зонах бойових дій і невідповідність координат GPS / Держгеокадастру при роботі в умовах РЕБ	Спільний наказ Міноборони та Мінрозвитку / КМУ: порядок надання дозволів та технічні вимоги до дистанційного обстеження в умовах РЕБ; нормативне закріплення космічних знімків як допустимого джерела даних	Міноборони, Генштаб, Мінрозвитку
4	Невизначеність долі ухвалених рішень комісій при переведенні населеного пункту до статусу «окупований»	Зміни до Постанови №815 або окремих нормативний акт: визначити, що рішення комісій, прийняті до дати окупації населеного пункту, зберігають юридичну силу; встановити пільговий механізм для таких осіб	КМУ (Мінрозвитку, Мін'юст)
5	Розриви у Наказі №376 через тривале погодження в Міноборони та Юстицентрі	Законодавче закріплення принципу безперервності переліку бойових територій: норма про автоматичне продовження попередньої редакції наказу на строк до набуття чинності нової; визначити максимальний строк погодження	ВРУ, КМУ (Мінрозвитку, Міноборони)
6	Відсутність механізму для осіб, чие житло на ТОТ не може бути	Зміни до Постанови №815 або новий механізм для	ВРУ, КМУ

№	Проблемне питання	Необхідні дії	Відповідальний орган
	обстежене (Луганщина, частина Донеччини) – фактичне позбавлення права на компенсацію	ТОТ: заявний облік пошкоджень через Дію, свідків, зовнішні знімки; право фіксації без права виплати до деокупації з подальшим автоматичним нарахуванням	
7	Відсутність прозорості комунікації з постраждалими щодо строків виплат за сертифікатами – люди вносять завдатки і втрачають кошти	Зобов'язати Мінрозвитку публікувати щомісячний звіт: кількість схвалених сертифікатів, запланований строк виплати, фактичне фінансування; заборонити видачу сертифікатів без підтвердженого фінансування на поточний квартал	Мінрозвитку, КМУ (Мінфін)

IV. РЕКОМЕНДАЦІЇ ТИМЧАСОВОЇ СЛІДЧОЇ КОМІСІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРОВЕДЕНОГО ПАРЛАМЕНТСЬКОГО КОНТРОЛЮ

1. Кабінету Міністрів України:

1) врегулювати механізм дистанційного обстеження зруйнованого та пошкодженого житла за постановою КМУ №815, зокрема порядок використання матеріалів ЗСУ та БПЛА, вимоги до таких матеріалів і статус рішень комісій у разі зміни статусу території;

2) спільно з Мінрозвитку та Генеральним штабом ЗСУ опрацювати порядок використання цивільних БПЛА для обстеження об'єктів у прифронтових територіях;

3) визначити обсяги та строки фінансування програми «Відновлення» на III–IV квартали 2026 року та забезпечити публічне інформування про графік виплат;

4) врегулювати механізм обліку пошкодженого майна на тимчасово окупованих територіях із можливістю подальшого врахування таких даних після деокупації.

2. Міністерству розвитку громад та територій України:

1) оновити методику обстеження пошкодженого та знищеного майна з урахуванням особливостей прифронтових територій, зокрема часткового руйнування будинків та оцінки доцільності їх відновлення;

2) оприлюднити дорожню карту реалізації виплат за програмою «Відновлення»;

3) спільно з Генеральним штабом ЗСУ опрацювати порядок отримання матеріалів аерофотозйомки та БПЛА для дистанційного обстеження.

3. Міністерству фінансів України:

1) визначити та підтвердити обсяги фінансування програми «Відновлення» на III–IV квартали 2026 року з урахуванням потреби у погашенні вже схвалених компенсацій.

4. Генеральному штабу Збройних Сил України:

1) спільно з Мінрозвитку опрацювати порядок передачі цивільним комісіям матеріалів аерофотозйомки та БПЛА для дистанційного обстеження об'єктів відповідно до постанови КМУ №815.

5. Держгеокадастру:

1) опрацювати можливість надання комісіям необхідних геодезичних та картографічних даних для проведення дистанційного обстеження об'єктів, у тому числі щодо земельних ділянок та об'єктів без присвоєних адрес.

ВИСНОВОК ТИМЧАСОВОЇ СЛІДЧОЇ КОМІСІЇ ІНСТИТУЦІЙНИЙ АСПЕКТ: РІЛЬ ТИМЧАСОВОЇ СЛІДЧОЇ КОМІСІЇ У ФОРМУВАННІ ТА ПОСИЛЕННІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ВПО

1. Посилення парламентської уваги до проблематики ВПО

Робота Тимчасової слідчої комісії посилила парламентську увагу до проблематики внутрішньо переміщених осіб як до комплексного напрямку державної політики.

У межах діяльності Комісії питання забезпечення прав ВПО, житлового забезпечення, соціальної підтримки, відновлення пошкодженого та знищеного майна, використання бюджетних коштів і результативності державних програм розглядалися системно, із залученням відповідальних органів державної влади та інших суб'єктів.

2. Системний розгляд інституційної спроможності держави

ТСК системно розглядала інституційну спроможність держави у сфері внутрішнього переміщення, аналізуючи не лише окремі випадки порушень, а й розподіл повноважень між органами державної влади, механізми координації, нормативне забезпечення та практичну спроможність державних інституцій забезпечувати права ВПО.

Такий підхід дозволив Комісії перейти від оцінки окремих управлінських рішень до комплексного аналізу функціонування державної системи підтримки ВПО.

3. Формування порядку денного державної політики через парламентський контроль

Через засідання Комісії, заслуховування відповідальних посадових осіб, депутатські та контрольні звернення, аналіз матеріалів органів державного фінансового контролю і правоохоронних органів, підготовку рекомендацій та законодавчих пропозицій формувалася порядком денний парламентського реагування у сфері ВПО.

Проблеми, виявлені Комісією, розглядалися не лише як окремі адміністративні випадки, а як питання, що потребують системного управлінського та нормативного реагування.

4. Посилення взаємодії органів державної влади

Робота ТСК сприяла посиленню взаємодії Верховної Ради України з органами виконавчої влади, військовими адміністраціями, органами місцевого самоврядування, органами державного фінансового контролю та правоохоронними органами.

Залучення зазначених суб'єктів до роботи Комісії забезпечило можливість комплексного розгляду проблем, зіставлення інформації з різних джерел та формування конкретних пропозицій щодо подальшого державного реагування.

5. Формування парламентського впливу на інституційний розвиток державної політики

Позитивні інституційні зміни у сфері державної політики щодо ВПО є результатом спільної роботи законодавчої та виконавчої влади, а також послідовного розвитку державної політики.

Водночас робота ТСК стала одним із чинників посилення парламентської уваги до цієї проблематики та інституційного розвитку політики щодо ВПО. Роль Комісії полягала у виявленні системних проблем, їх актуалізації на рівні Верховної Ради України, здійсненні парламентського контролю, формуванні рекомендацій та створенні додаткового парламентського впливу для їх подальшого врегулювання.

Комісія не підміняє законодавчий процес та діяльність органів виконавчої влади, однак результати її роботи створюють належну основу для подальшого законодавчого, управлінського та бюджетного реагування.

6. Комплексний підсумковий висновок ТСК: Інституційний контрольний, законодавчий та правоохоронний результат

Тимчасову слідчу комісію Верховної Ради України утворено 11 березня 2026 року Постановою Верховної Ради України №4813-IX. Саме з цієї дати доцільно оцінювати результати діяльності Комісії як окремого парламентського органу контролю. Перше засідання відбулося 12 березня 2026 року та стало початком системної роботи Комісії.

У зв'язку з цим Комісія вважає принципово важливим розмежовувати: по-перше, нормативні та управлінські рішення, які були підготовлені або започатковані до її утворення; по-друге, рішення, прийняті органами державної влади вже під час діяльності Комісії; по-третє, безпосередні результати роботи ТСК — її засідання, контрольні заходи, звернення, рекомендації, законодавчі ініціативи,

взаємодію з правоохоронними органами та інші форми парламентського реагування.

Такий підхід виключає приписування Комісії чужих результатів та водночас дозволяє об'єктивно зафіксувати її власний внесок у посилення парламентського контролю та розвиток державного реагування.

6.1. Системний парламентський контроль як основний результат роботи ТСК

Робота ТСК посилила парламентську увагу до проблематики ВПО та вийшла за межі окремих звернень чи адміністративних випадків. Комісія системно досліджувала діяльність органів державної влади, військових адміністрацій, розпорядників бюджетних коштів та інших суб'єктів, аналізувала використання державних і місцевих ресурсів, реалізацію житлових і соціальних програм, відновлення майна та дотримання законодавчих гарантій.

Через засідання, заслуховування посадових осіб, депутатські та контрольні звернення, витребування документів, аналіз матеріалів державного фінансового контролю та правоохоронних органів Комісія сформувала постійний механізм парламентського контролю за виконанням державних рішень.

6.2. Виявлення можливих порушень та забезпечення правового реагування

Одним із самостійних напрямів роботи Комісії стало виявлення можливих порушень законодавства, фінансових ризиків та обставин, які потребували правової оцінки. За результатами роботи ТСК направлялися матеріали та звернення до Офісу Генерального прокурора, НАБУ, Національної поліції та інших компетентних органів.

Зокрема, зафіксовано звернення щодо можливих порушень у закупівлях, питання підслідності окремих проваджень, необхідності об'єднання проваджень та передачі матеріалів за належністю. Окремі матеріали стали предметом кримінально-правового реагування. Водночас Комісія чітко розмежовує парламентський контроль і повноваження органів досудового розслідування та суду: встановлення вини конкретних осіб і остаточна правова кваліфікація належать до компетенції уповноважених органів.

6.3. Законодавча та нормативна робота Комісії

ТСК не обмежилася фіксацією проблем, а сформувала конкретний законодавчий порядок денний. Серед опрацьованих Комісією напрямів — використання житлових ваучерів як першого внеску в програмі «єОселя», зміни щодо пенсійного забезпечення осіб, постраждалих в умовах воєнного стану, забезпечення безперервності нормативного регулювання переліку територій бойових дій, удосконалення статусу ВПО та умов припинення такого статусу, поширення прав і пільг на ВПО незалежно від дати переміщення, а також створення механізму використання коштів ОВА для придбання або будівництва соціального житла для ВПО в інших регіонах□

Окремим безпосереднім результатом роботи Комісії стало підтримання 9 голосами законопроекту щодо можливості використання житлових ваучерів як першого внеску в «єОселя», після чого законопроект було зареєстровано. У

матеріалах засідання прямо зафіксовано позицію голови ТСК щодо ролі Комісії як головного ініціатора відповідного законопроекту.

На першому засіданні Комісія також окремо відреагувала на проблему доступу ВПО та інших соціально вразливих категорій до державних виплат: через електронні черги, безпекові обмеження та припинення роботи установ громадяни не завжди могли своєчасно подати документи. Комісією було підтримано підготовку законодавчої ініціативи щодо продовження строку подання документів на отримання виплат.

6.4. Нормативні зміни у період діяльності ТСК: що саме зафіксовано та як це оцінюється

У період діяльності Комісії у сфері ВПО відбувся комплекс нормативних змін. Водночас Комісія не приписує собі авторство кожного такого акта, оскільки частина відповідних процесів була започаткована до 11 березня 2026 року. Їх значення для звіту полягає в тому, що вони відбувалися паралельно з парламентським контролем ТСК і стосувалися саме тих проблемних напрямів, які Комісія системно досліджувала.

- 1) 18 березня 2026 року постановою КМУ №390 внесено зміни до Порядку надання допомоги на проживання ВПО, затвердженого постановою №332; у матеріалах ТСК це визначено як один із нормативних кроків у сфері соціальної підтримки ВПО
- 2) 4 червня 2026 року постановою КМУ №723 врегульовано питання допомоги для вирішення житлового питання окремих категорій ВПО, які проживали на тимчасово окупованій території; 4 червня постановою №728 внесено зміни до порядку функціонування місць тимчасового проживання ВПО.
- 3) 10 червня 2026 року постановою КМУ №751 започатковано експериментальний проєкт щодо забезпечення ВПО житлом у сільській місцевості строком на два роки.
- 4) 10 червня 2026 року розпорядженням КМУ №598-р схвалено Стратегію державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2030 року та операційний план її реалізації на 2026–2028 роки. Стратегія охоплює житло, соціальну оренду, місця тимчасового проживання, працевлаштування, зменшення залежності від допомоги та повернення/реінтеграцію.
- 5) 1 липня 2026 року прийнято Закон України №4924-IX «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», який системно врегульовує права, гарантії, адаптацію, інтеграцію та соціальну підтримку ВПО.
- 6) 1 липня 2026 року постановою КМУ №855 утворено Координаційну раду з питань внутрішньо переміщених осіб. Це є окремою інституційною зміною, із посиленням координаційного механізму державної політики.

6.5. Соціальні виплати, житло та місця тимчасового проживання як окремі напрями контролю

Комісія системно розглядала не лише інституційну модель, а конкретні механізми забезпечення прав ВПО: допомогу на проживання, житлові програми,

житлові ваучери, створення та функціонування місць тимчасового проживання, субвенції, працевлаштування та доступ до соціальних гарантій.

У матеріалах ТСК окремо зафіксовано проблеми критеріїв припинення статусу ВПО, правової нерівності за датою переміщення, відсутності механізму придбання або будівництва житла ОВА для ВПО в інших регіонах, а також розриву в нормативному регулюванні переліку територій бойових дій, який міг впливати, зокрема, на виплати ВПО та інші державні гарантії.

Таким чином, соціальний блок роботи ТСК охоплював не тільки виплати, а весь ланцюг державної підтримки: від визначення статусу та доступу до допомоги — до житла, інтеграції, працевлаштування та довгострокової державної політики.

6.6. Інституційний результат роботи ТСК

Комісія вважає, що її інституційний результат полягає передусім у тому, що проблематика ВПО була переведена в режим постійного системного парламентського контролю. ТСК розглядала інституційну спроможність держави не ізольовано, а у зв'язку з бюджетним забезпеченням, законністю використання коштів, соціальними виплатами, житловою політикою, відновленням майна, діяльністю ОВА, правоохоронним реагуванням та якістю нормативного регулювання.

Відповідно, позитивні нормативні та інституційні зміни, що відбулися у період діяльності Комісії, мають бути зафіксовані як частина загальної державної динаміки, тоді як безпосередній внесок ТСК — як окремий результат парламентської роботи: виявлення системних проблем, їх документування, публічна актуалізація, контроль за реагуванням, законодавчі пропозиції та взаємодія з компетентними органами.

6.7. Підсумкова правова позиція ТСК

За результатами роботи Комісія вважає, що виявлені нею проблеми не можуть розглядатися виключно як сукупність окремих випадків. Частина з них має системний характер і пов'язана з якістю нормативного регулювання, організацією державного управління, міжвідомчою координацією, плануванням та використанням бюджетних ресурсів, ефективністю державних програм та належністю правоохоронного реагування.

Водночас Комісія констатує, що системний парламентський контроль дозволив перейти від фіксації проблем до конкретного державного реагування: від засідань і звернень — до законодавчих ініціатив; від виявлення можливих порушень — до передачі матеріалів компетентним органам; від аналізу нормативних прогалин — до формування пропозицій щодо їх усунення; від розгляду окремих проблем ВПО — до оцінки цілісності державної політики.

Тимчасова слідча комісія не підміняє органи досудового розслідування, прокуратуру, суд чи органи виконавчої влади. Її конституційна функція полягає у здійсненні парламентського контролю, виявленні системних проблем, встановленні обставин, що мають значення для такого контролю, формуванні висновків і рекомендацій та забезпеченні належного парламентського реагування.

6.8. Підсумкова формула для Верховної Ради України та проєкту постанови

Верховна Рада України, розглядаючи результати роботи Тимчасової слідчої комісії, має виходити з того, що її діяльність охопила не лише проблематику внутрішньо переміщених осіб, а широкий комплекс питань законності, ефективності та результативності державного управління, використання публічних коштів, виконання державних програм, діяльності органів виконавчої влади та військових адміністрацій, а також належного реагування на можливі порушення законодавства.

Результати роботи ТСК мають бути враховані під час подальшого законодавчого, бюджетного, організаційного та контрольного реагування. Виявлені Комісією можливі порушення мають отримати належну правову оцінку уповноважених органів, а системні проблеми — бути усунені шляхом вдосконалення законодавства, управлінських механізмів, бюджетного планування та міжвідомчої координації.

Підсумовуючи, Тимчасова слідча комісія засвідчила, що парламентський контроль є дієвим механізмом державного реагування: від виявлення системних проблем і можливих порушень — до їх правової оцінки, відповідного реагування, усунення причин, удосконалення законодавства та зміцнення спроможності державних інституцій. Саме в цьому полягає головний результат роботи Комісії та її значення для Верховної Ради України.

